SVERIGES
VETERINÄRFÖRBUND
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**

E-POST: ***office@svf.se***
HEMSIDA: ***www.svf.se***
TELEFONTID: 9.00–11.30, 12.30–16.30
(MAJ–AUGUSTI: 9.00–11.30, 12.30–16.00)

KANSLI
TELEFON: 08-545 558 20
TELEFAX: 08-545 558 39

Ordförande:
KARIN ÖSTENSSON, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 22
MOBIL: 070-461 14 46
BOSTAD: 018-46 21 21
E-POST: ***karin.ostensson@svf.se***

Kansli- och ekonomichef:
PER CARLSSON, ***pol mag***
TELEFON: 08-545 558 21
MOBIL: 070-567 12 35
BOSTAD: 08-650 44 32
E-POST: ***per.carlsson@svf.se***

Förhandlingschef:
ANDERS LEFRELL, ***jur kand***
TELEFON: 08-545 558 25
MOBIL: 070-418 07 99
BOSTAD: 08-765 91 19
E-POST: ***anders.lefrell@svf.se***

Generalsekreterare SVS:
CHRISTINA AROSENIUS, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 24
MOBIL: 070-717 73 19
BOSTAD: 08-651 09 65
E-POST: ***christina.arosenius@svf.se***

Informationschef
JOHAN BECK-FRIIS, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
BOSTAD: 018-54 11 71
E-POST: ***johan.beck-friis@svf.se***

Ombudsman
AMELIE LOTHIGIUS, ***jur kand***
TELEFON: 08-545 558 26
MOBIL: 070-788 70 47
BOSTAD: 08-26 25 39
E-POST: ***amelie.lothigius@svf.se***

Ekonomiassistent
BIRGITTA LARSSON
TELEFON: 08-545 558 23
E-POST: ***birgitta.larsson@svf.se***

Sekreterare
MARIANNE LUNDQUIST, SVS
TELEFON: 08-545 558 27
E-POST: ***marianne.lundquist@svf.se***

Administrativ assistent
KARIN MOSSBLAD HENRIKSSON, SVF
TELEFON: 08-545 558 28
E-POST: ***karin.henriksson@svf.se***

Plusgiro: 83 80-8 Allmänna kassan
15 39 33-7 Understödsfonden

Bankgiro: 530-52 22 Allmänna kassan

SVENSK
VETERINÄRTIDNING
se sista sidan

Efterlängtad reglering av djurhälsopersonal

DEN **30 OKTOBER** offentliggjordes en lagrådsremiss om behörighet att arbeta inom djurens hälso- och sjukvård. Förslaget är resultatet av ett antal utredningar och skrivelser, de tidigaste från 1999. Både mot den bakgrunden och i ljuset av att allt fler grupper känner sig kallade att arbeta med djursjukvård, är lagrådsremissen efterlängtad.

Det föreslås att den nuvarande lagen om behörighet att utöva veterinäryrket ersätts av en ny lag om verksamhet i djurens hälso- och sjukvård. Genom den nya lagen legitimeras, förutom veterinärer, även djursjukvårdare. Den skyddade yrkestiteln ska vara djursjukskötare. För hovslagare och för humanmedicinska legitimationsyrken föreslås ett godkännandeförfarande. De behörighetsreglerade yrkesutövarna ska benämnas djurhälsopersonal, och de ska arbeta i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Det blir möjligt att delegera arbetsuppgifter mellan personer som tillhör djurhälsopersonalen. Lagen innehåller också begränsningar i rätten att vidta åtgärder för den som inte tillhör djurhälsopersonalen. En sådan person får t ex inte utföra operativa ingrepp på eller ge injektioner till djur.

I lagen finns bestämmelser om tillsyn över djurhälsopersonalen och om disciplinpåföljd och återkallelse av behörigheter. Frågor om disciplinpåföljd m m ska prövas av Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård. Vidare föreslås straffbestämmelser för den som arbetar inom djurens hälso- och sjukvård utan att tillhöra djurhälsopersonalen. Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Det mesta i förslagen är bra, och bör välkomnas från veterinärt håll. Det är på tiden att utbildade djursjukvårdare ges legitimation. Det är också utmärkt att hovslagare och humanmedicinska legitimationsyrken får en kvalitetsstämpel i form av ett myndighetsgodkännande efter kontroll av bakomliggande utbildning. Både för djurens och djurägarnas skull måste det bli lättare att skilja agnarna från vetet. Ett tydliggörande av straffansvaret för den som behandlar djur utan godkännande eller legitimation känns också mycket välkommet. Förhoppningsvis blir det lättare att komma åt alternativbehandlare och andra som hittills, utan personligt ansvar, kunnat hitta på vad som helst. Om något gått fel har straffpåföljden helt hamnat på djurägaren.

Vad som känns konstigt är att förslaget kallar de legitimerade djursjukvårdarna för djursjukskötare. Även om inte beteckningen ”djursjukvårdare” kan skyddas så kan titeln "legitimerad djursjukvårdare" göra det, vilket räcker.

Angående godkännande av humanmedicinska legitimationsyrken måste en rimlig miniminivå på tilläggsutbildningen fastställas, liksom att godkännandet begränsas till viss typ av verksamhet. De här kategorierna bör inte få arbeta självständigt inom djursjukvården utan, som nu oftast sker, under veterinärt ansvar. Det blir angeläget att bevaka att djurskyddslagens bestämmelser behålls så att det även fortsatt krävs veterinär legitimation för samma ingrepp som idag.

JOHAN BECK-FRIIS
informationschef, Sveriges Veterinärförbund

innehåll

ledare av J Beck-Friis

Efterlängtad reglering av djurhälsopersonal 3

reportage av J Beck-Friis

Många jubeldoktorer på högtidlig promovering 6

Några minuter med jubeldoktor Gustaf Björck av S Fredriksson 10

vetenskap – granskade artiklar

Kinidinsulfat – en förlegad behandling av förmaksflimmer hos häst? av L A Holm 11

månadens epiztel 21

vilken är din diagnos?

– Bilddiagnostik 23

– Svar 54

allmänt

Vältajmad EU-konferens om slakt och avlivning av J Beck-Friis 25

Reseberättelse Rehabilitera mera av A Bergh 29

Begreppsförvirring komplicerar EHEC-forskning av E Szántó 35

Jobba med gatuhundar i Indien av S Björk 38

Upprop Veterinärhistoriska Museet behöver DITT bidrag av G Jönsson, K Östensson och B Nordblom 40

Några apotekskärl från Boskapsapoteket i Skara av L-E Appelgren 43

Södermanlands Veterinärförening 100 år av K af Ugglas 51

noterat

- Vet stud sköter utsatta kvinnors husdjur 33
- Västra Djursjukhuset i årets 100-wattare 36
- Fler djursjukvårdsyrken får behörighet 37
- Heimdahl ny avelschef på Flyinge 50
- Forskningspropositionen bra för SLU 50
- Regeringsuppdrag om djurskydd redovisade 57
- Bättre skydd för försöksdjur 57

bokanmälan 57

läkemedelsmonografi 58

kanslinytt 59

kongresser & kurser 61

specialistkompetens 64

kåseri

Kvacka på schweiziska av C Sandblom Gautschi 65

Vetpoint

Din leverantör av ultraljud

Kontakta oss 0416-246 60

www.vetpoint.se

Många jubeldoktorer på högtidlig promovering

Nils-Erik Björklund var en av VH-fakultetens fem jubeldoktorer, som hyllades efter att ha verkat i 50 år efter sin disputation.

Den 11 oktober var det dags för årets doktorspromotion vid SLU i Uppsala. Åtta nya hedersdoktorer promoverades tillsammans med 85 doktorander och hela sex jubeldoktorer. Jubeldoktorerna är forskare som disputerade för 50 år sedan och nu hedras på nytt. Fyra av de sex jubilarerna var veterinärer som tillhörde den exklusiva skara som fick sin doktorstitel 1958.

TEXT OCH FOTO: JOHAN BECK-FRIIS

I EN NYRENOVERAD aula återgick SLU till gamla traditioner när universitetets högtidsfest, doktorspromoveringen, än en gång gick av stapeln på campus i Uppsala. Den långa raden av doktorer, hedersdoktorer, jubeldoktorer, hedersgäster och universitetsledning slingrade sig genom auditoriet när processionen högtidligt skred in i aulan.

Vid veterinär- och husdjursfakulteten (VH-fak) var det en imponerande samling experter som i år skulle krönas med de högsta akademiska hedersbetygelserna. Förutom 23 nya doktorer deltog fem jubeldoktorer, varav fyra veterinärer och en agronom. Dessutom hade fakulteten utsett förre jordbruksministern Karl Erik Olsson och den kanadensiske professorn Ian Dohoo till hedersdoktorer.

HEDERSDOKTORERNA

Som brukligt föregicks själva promotionshögtiden av en mer avslappnad dag med föreläsningar från hedersdoktorerna.

Karl Erik Olsson är lantbrukare, bördig från Hässleholm. Motiveringen till hans hedersdoktorat var att han varit en effektiv talesman för de ”svenska” djurfrågorna i internationella sammanhang på högsta politiska nivå. Som europaparlamentariker under åren 1995 till

Foto: Julio Gonzalez, SLU.

Karl Erik Olsson blev hedersdoktor vid VH-fakulteten, bland annat för att han varit en effektiv talesman för de "svenska" djurfrågorna på högsta politiska nivå.

2004 spelade han en aktiv roll för införandet av förbud mot antibiotika i djurfoder, för BSE-frågans lösning och för hur jordbruksrelaterade frågor hanterades i samband med EUs östutvidgning. I sin föreläsning framhöll Karl Erik Olsson att vi i framtiden måste bli bättre på att leva med naturen istället för mot den, för att kunna försörja en växande befolkning i världen. "Jag har arbetat med jord och ord under hela mitt liv", sade den förre ministern. "Att vara bonde är att hjälpa livet, att befrämja livsbetingelserna och öka produktionen. Men jordbruket har ibland varit en kamp mot naturen genom de monokulturer vi har satsat på."

Ian Dohoo är verksam vid University of Prince Edward Island i Kanada, och framstående inom veterinärmedicinsk epidemiologi. Han tillämpade tidigt moderna statistiska och epidemiologiska metoder på olika veterinärmedicinska frågeställningar och en stor del av hans forskning har ägnats åt att utveckla och förbättra ämnesområdet. Den epidemiologiska forskningen har gjort enorma framsteg de senaste 25 åren, inte minst genom utvecklingen inom dator- och kommunikationstekniken, konstaterade Dohoo i sin föreläsning. Förutom att redogöra för sin pågående forskning berättade han om sina studenter. Veterinärstudenterna betecknade Dohoo som studietyngda och i allmänhet mer kliniskt- än forskningsorienterade, medan forskarstudenterna hunnit skaffa erfarenheter från världen utanför och ofta är energiska, entusiastiska och fulla av frågor och idéer. Samma mönster kan säkert skönjas även på SLU.

DOKTOR VID 70 ÅRS ÅLDER

Åter till universitetsaulan var det snart dags för den fakultetsvisa promotionen, där promotor vid VH-fak i år var Öje Danell, agronom och professor i renskötsel. Han kunde välkomna hela fem jubeldoktorer, som alla disputerade 1958 vid Kungl Veterinärhögskolan respektive Kungl Lantbrukshögskolan. De veterinärer som klarat den aktningsvärda bedriften att verka i 50 år efter sin disputation var Gustaf Björck, Uppsala, Nils-Erik Björklund, Täby, Stig Börnfors, Limhamn och Claes-Henry Hansson, Mölndal. Dessutom hyllades agronom Jan Rendel, Uppsala. Jubeldoktorernas arbeten

Claes-Henry Hansson är pionjär inom svensk veterinärmedicinsk anestesiologi, och var en av jubeldoktorerna under årets promotionshögtid.

Josefine Wennerstrand tackar promotorn Öje Danell efter att just ha fått sin doktorshatt.

omfattar både högkvalitativ grundforskning och praktisk förankrad tillämpning, framhöll promotorn.

Av de 23 doktorerna efter avlagda prov var sex veterinärer. Bland dessa gick en särskilt varm applåd till Anders Bergman som försvarade sin avhandling den 25 januari i år, vid en ålder av 70 år. Hans avhandling handlar om patologiska förändringar hos sälar under en 25-årsperiod (se SVT 3/08), även det en beundransvärt lång tid. Övriga nya veterinärmedicine doktorer var Frida Hasslung Wikström, Marie Rhodin, Miia Riihimäki, Therese Råsbäck och Josefine Wennerstrand.

VETERINÄRKÅRENS FINASTE TJÄNST

När det var dags för talet från jubeldoktorerna gick Gustaf Björck med bestämda steg fram till talarstolen.

– När jag blev veterinär 1948 var det svårt att börja forska, berättade han. Man fick hitta på egna ämnen, det fanns inga handledare och all litteratursökning var manuell. Gustaf fick dock fast tjänst på Kungl Veterinärhögskolan 1951, och då ingick viss tid för ”forsken”. I det fallet hade doktoranden däremot inget att säga till om i ämnesvalet. Gustaf Björcks chef bestämde helt självsvåldigt forskningsområdet, som handlade om att utreda en tvist mellan professorn och en hästhandlare. Gustaf kom fram till den mindre populära slutsatsen att hästhandlaren hade rätt, empirisk kunskap visade sig överlägsen akademiska teorier. Trots detta kunde han 1958 framgångsrikt försvara sin avhandling kring studier av dragkrafter hos hästar. Efter ett mellanspel som gästprofessor vid Cornelluniversitetet i USA fick Gustaf Björck ”veterinärkårens finaste tjänst”, som han själv beskrev den. Han blev chef för djursjukhuset i Skara och därmed direkt efterträdare till Peter Hernquist. Så långt kan man komma med en doktorstitel, sade Gustaf Björck när han välkomnade alla nya doktorer och önskade dem lycka och framgång i livet.

Rektor Lisa Sennerby Forsse lyfte i sitt tal fram SLUs förtjänster inom olika områden, men fick ändå med en direkt passning till ministern om mer forskningspengar.

DRYCKESRÅD FRÅN MINISTERN

Promotionshögtiden är inte bara en akademisk ceremoni, den erbjuder även ett tillfälle för universitetsledningen att rikta önskemål direkt till ansvarig regeringsföreträdare. I publiken satt i år jordbruksminister Eskil Erlandsson som lyssnade uppmärksamt på rektor Lisa Sennerby Forsses tal. Rektorn valde denna gång främst att lyfta fram SLUs förtjänster inom olika områden, men fick ändå med en direkt passning till ministern om mer forskningspengar.

I sitt tacktal på Uppsala slott svarade Eskil Erlandsson att forskning är en viktig del i alliansens politik. SLU kommer att stå sig väl i konkurrensen om strategiska forskningsmedel, lovade ministern, vilket visade sig stämma ganska bra när forskningspropositionen presenterades två veckor senare. För övrigt var Erlandsson stolt över att SLU hamnat högt på olika rankinglistor för Sveriges universitet, särskilt beroende på det höga värde som ges för SLUs pedagogiska resurser. Själv brukar ministern ibland ta hjälp av barn för att få reda på sanningen, berättade han. Inför kvällens middag hade Jonas, sju år, gett följande råd: man bör inte dricka när man står på huvudet.

Dagen och kvällen avslutades på sedvanligt vis med dans i rikssalen på Uppsala slott, där alla från student till minister syntes i dansens virvlar. Ingen sågs däremot dricka något stående på huvudet, varför åtminstone det budskapet verkade ha tagit skruv. ■

SLU kommer att stå sig väl i konkurrensen om strategiska forskningsmedel, lovade jordbruksministern, vilket senare visade sig stämma ganska bra.

Några minuter med

jubeldoktor Gustaf Björck

TEXT: SUZANNE FREDRIKSSON

När veterinärtidningen ringer upp Gustaf Björck för ett kort samtal om hur det känns att ha varit doktor i 50 år, håller paret Björck på att röja undan för att få sina fönster putsade.

– Men jag hinner prata en stund. Vad vill du fråga om?

Det finns naturligtvis väldigt, väldigt mycket man skulle vilja fråga Gustaf Björck om, men i den här minut-intervjun så blir det framför allt vilka råd en jubeldoktor vill ge sina yngre kolleger.

Svaret kommer blixtsnabbt.

– Se till att få arbeta med patologi den första tiden i yrkeslivet, minst ett par månader. Det ger en väldigt bra grund. Jag började min yrkesbana så, det var 1945, med tre månader på SVA och det har jag aldrig ångrat, säger Gustaf och tillägger att han som så många andra även har arbetat som distriktsveterinär i början av sin yrkeskarriär.

Gustaf har flyttat mellan Stockholm, Skara och Uppsala, som också är nuvarande bostadsort, och även gjort ett gästspel i USA.

– 1969 blev jag erbjuden en professur vid veterinärutbildningen som är knuten till Cornelluniversitetet i New York State och antog denna. Det var en fantastisk tid med ömsesidigt utbyte av erfarenheter och idéer. Universitetet ville få lite europeisk syn på saker och ting och jag tog naturligtvis med mig en mängd nya ”amerikanska” kunskaper hem till Sverige efter tre år i Staterna.

Gustaf är en utåtriktad person som gärna vill dela med sig av sina och andras kunskaper. Inte bara till veterinärstudenter och kolleger utan också utanför den veterinära kretsen. Det var en av anledningarna till att han med stöd av foderföretaget Doggy gjorde tidningen Rapport under 20 års tid.

Alla som presterar en doktorsavhandling får inte Nobelpriset, men man lär sig spelreglerna i den akademiska världen, är Gustaf Björcks råd till unga ”hungriga” veterinärer.

– Rapport var en brygga mellan forskare och kynologer och ett utmärkt sätt att sprida kunskap på ett lättfattligt sätt, kommenterar Gustaf.

Självklart har Gustaf Björck publicerat sig i betydligt tyngre vetenskapliga sammanhang. Han vill därför ge ytterligare ett gott råd till unga ”hungriga” veterinärer.

– Mycket av det jag har gjort har gett mig meriter, men kanske inte enbart beroende på innehållet, utan framför allt för att jag har gjort det. Alla som presterar en doktorsavhandling får inte Nobelpriset så småningom, men man lär sig de spelregler som gäller i den akademiska världen.

Vad tänker du när du lyssnar på disputationer idag och vad ger det för perspektiv bakåt i tiden?

– Först och främst är jag oerhört imponerad av de ungas färdigheter i språk. De pratar ju lika bra engelska som svenska. Jag blir informerad om alla disputationer på SLU som kan vara av intresse för mig och jag brukar nästan alltid delta. Det är väldigt intressant och jag försöker hålla mig uppdaterad om vad som händer inom veterinärmedicinen.

– Utvecklingen har gått oerhört fort framåt under senare år. När jag 1973 fick tjänsten som chefveterinär vid djursjukhuset i Skara så var det till exempel ett krav att chefveterinären skulle behärska alla djurslag. Det skulle knappast vara möjligt idag.

Händer det att du fortfarande föreläser eller medverkar i tidningar och böcker?

– Jag medverkar i en ganska ny bok som heter ”Hästens konvalescens”, men det är nog slutpunkten i min publicistiska verksamhet. Föreläser? Nej, inte numera. Jag är 87 år och har haft mängder av elever genom åren. Den bästa av alla, Mona Björck, blev inte bara veterinär utan också min hustru.

– Så kan det gå, avslutar jubeldoktor Gustaf Björck med ett skratt och talar om att intervjutiden är ute, fönsterputsaren är på ingång. ■

LISA AMANDA HOLM, leg veterinär.*
Handledare: Katarina Schuback-Nostell, leg veterinär, VMD, specialist i hästens sjukdomar, Institutionen för kliniska vetenskaper, Avdelningen för kirurgi och medicin, stordjur, SLU, Box 7018, 750 07 Uppsala.

Kinidinsulfat – en förlegad behandling av förmaksflimmer hos häst?

Förmaksflimmer är den vanligast förekommande arytmin hos häst och påverkar prestationen i olika grad beroende på hästens användningsområde. Föreliggande retrospektiva studie undersöker behandlingsresultat och recidivfrekvens efter behandling av förmaksflimmer med kinidinsulfat på svenska hästdjursjukhus under åren 1998 till 2007. Dessutom undersöks prognosen för fortsatt bruk av obehandlade hästar och hästar som inte kunde konverteras till sinusrytm. Arbetet utgör författarens examensarbete för specialisering i hästens sjukdomar.

granskad artikel

INLEDNING

Förmaksflimmer är den vanligaste patologiska rytmrubbningen hos häst. Orsaken är att hästen har ett stort hjärta och ett högt vaguspåslag, vilket gör den predisponerad för att utveckla förmaksflimmer (5). Förmaksflimmer karaktäriseras av en oregelbundet oregelbunden hjärtrytm med varierande intensitet och variabel puls (14, 30). Diagnosen verifieras med elektrokardiogram (EKG). Detta uppvisar en karaktäristisk avsaknad av P-vågor och oregelbundna R-R-intervall (4, 23) (Figur 1).

Hos högpresterande hästar är det vanligaste symtomet nedsatt prestation, medan hästar som inte utsätts för hård ansträngning oftast är symtomfria. Andra symtom, såsom träningsassocierad näsblödning (EIPH), dyspné och korsförlamning kan också förekomma (6, 9, 28–30).

Förmaksflimmer existerar i två former. Den paroxysmala formen förekommer hos i övrigt friska hästar, där flimret oftast uppstår utan känd orsak eller på grund av elektrolytrubbningar och försvinner spontant inom 24 timmar (26, 28). Den konstanta formen är däremot ej övergående utan kräver behandling. Den drabbar friska hästar (primärt förmaksflimmer) såväl som hästar med varierande grad av hjärtsjukdom (sekundärt förmaksflimmer) (13, 29, 30).

Behandlingsstrategi

Behandling av förmaksflimmer syftar till att konvertera flimret till sinusrytm. Detta görs vanligen med något antiarytmiskt läkemedel. För häst används två läkemedel som tillhör klassen Na^+ kanalblockare (kinidinsulfat och flecainid) och ett som tillhör klassen K^+ kanalblockare (amiodaron) (7).

I Sverige behandlas förmaksflimmer traditionellt med kinidinsulfat peroralt. Kinidinsulfatet (22 mg/kg) blandas med vatten och ges via nässvalgsond varannan timme intill hästen konverterar till sinusrytm eller får biverkningar. För att undvika allvarliga biverkningar undersöks hästen både kliniskt och med EKG inför varje ny kinidinsulfatgiva (Figur 2). Undersökningarna görs för att man ska kunna avbryta behandlingen om ➤

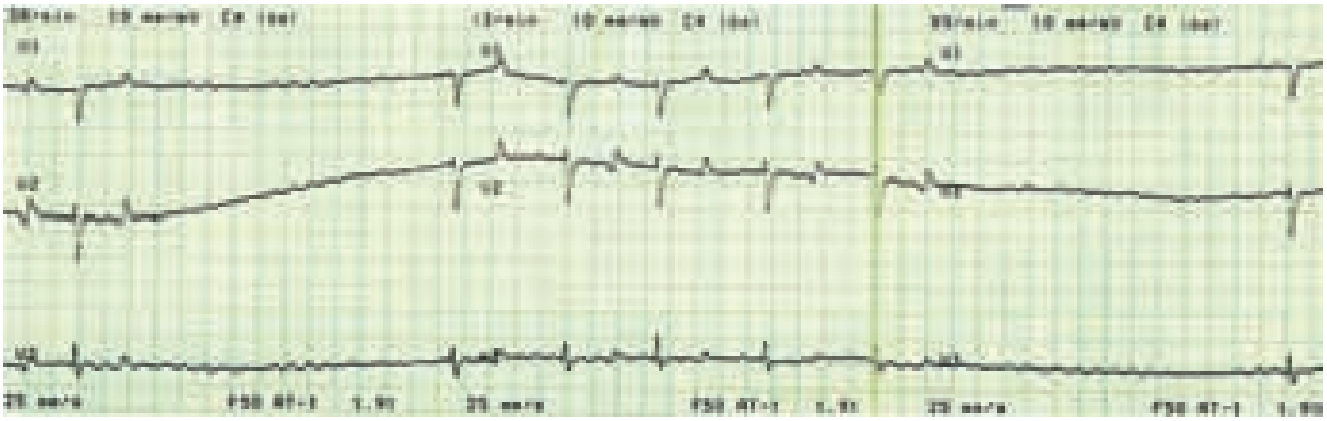

FIGUR 1. *EKG uppvisande förmaksflimmer med oregelbundna R-R-intervall och avsaknad av P-vågor.*

FIGUR 2. *För att undvika allvarliga biverkningar undersöks hästen både kliniskt och med EKG inför varje ny kinidinsulfatgiva.*

➤ hästen börjar visa kliniska tecken på intoxikation eller om QRS-komplexen breddats mer än 25 procent. Efter fyra till sex doser kinidinsulfat bör kinidinkoncentrationen i plasma mätas innan eventuell behandling fortsätts med ett doseringsintervall på sex timmar (30). Kinidinkoncentrationen i plasma mäts dock inte i Sverige, av praktiska skäl.

Alternativ till kinidinsulfat har studerats, då det anses som ett svårdoserat farmaka med stor biverkningsrisk, som dessutom är giftigt för människor (2, 10, 16, 18). De nyare behandlingsmetoderna har visat brister, då de har varit overksamma på kroniskt förmaksflimmer (flecainid), mycket tid- och resurskrävande (amiodaron) eller varit invasiva, resurskrävande och krävt allmän anestesi (transvenös elektrisk konvertering) (8, 19–21, 32). Kinidinsulfat är därför ofta det enda farmaka för behandling av kroniskt förmaksflimmer som är tillgängligt för hästpraktiserande veterinärer, till en kostnad som accepteras av djurägare och försäkringsbolag (34).

Studiens syfte

Det finns ett antal studier som belyser behandlingsresultat och prognos vid peroral kinidinsulfatbehandling av varmblodiga travare och fullblod med förmaksflimmer (9, 22, 29). Däremot finns det, enligt författarnas vetskap, inga studier som direkt belyser behandlingsresultat och prognos vid peroral kinidinsulfatbehandling av halvblodshästar. Förmaksflimmer ger oftast upphov till symtom hos travhästarna, medan symtom sällan ses hos halvblod och övriga ridhästar som oftast inte utför ett lika hårt arbete (3, 13). Detta medför att flimret sannolikt har pågått under längre tid hos ridhästarna innan behandling, vilket gör det mer svårbehandlat (22, 29, 30). Det finns därför skäl att misstänka att varmblodiga travare och halvblod skiljer sig vad gäller behandlingsresultat, då de har olika användningsområden. Eftersom kinidinsulfat används traditionellt i Sverige till behandling av förmaksflimmer och då det är beskrivet att behandlingen kan vara förenad med risker för hästen är det intressant att undersöka kinidinsulfatbehandlingens effektivitet.

Denna retrospektiva studie undersöker resultat efter peroral kinidinsulfatbehandling av hästar med diagnosen primärt förmaksflimmer på ett svenskt hästmaterial, som till största delen består av halvblod följt av varmblodiga travare. Huvudsyftena med studien är att undersöka behandlingsresultat, recidivfrekvens samt om obehandlade eller ej konverteringsbara hästar fortfarande kan brukas inom samma användningsområde som de hade innan diagnosen ställdes.

Resultaten kan förhoppningsvis förse hästklinikern med nödvändig information för hästägare om behandlingens prognos, efterföljande recidivrisk och vad man kan förvänta av hästen som inte konverterar till sinusrytm.

FÖRMAKSFLIMMERS ETIOLOGI

I ett friskt hjärta startar en depolarisationsvåg med att hjärtats överordnade pacemaker, sinusknutan, självexciterar varefter impulsen sprids genom förmaksväggarna till atrioventrikulärknutan (AV-knutan). Här fördröjs impulsen för

att senare ledas vidare genom Hisska bunten, purkinjefibrerna och till sist ut i kammarväggarna (Figur 3). Efter depolarisationen återställs myocyterna till vilomembranpotentialen. De är då i refraktärperioden och opåverkbara för nya impulser (15, 25).

Vid vissa tillfällen störs den normala depolarisationsvågen genom hjärtat och förmaksflimmer kan uppstå. Förmaksflimmer kan utlösas av ektopiska foci, prematura förmaksextraslag eller till följd av hög vagustonus (1, 11, 25, 27). När flimret är utlöst upprätthålls det av en ”reentry”-mekanism i förmaken (1, 25).

Ektopiska foci uppstår i skadade och ischemiska delar av hjärtmuskeln. De är antingen självexciterande eller fortleder impulserna långsammare än övrig frisk hjärtmuskel, vilket i bägge fallen kan orsaka rubbningar av hjärtats rytm (11, 25, 27) (Figur 3). Kraftig vagusstimulering förkortar refraktärperiodens längd och orsakar en viss variation i den hastighet som de olika förmaksmyocyterna fortleder impulser i. En hög vagustonus kan möjligen också minska sinusknutans depolariseringsfrekvens tillräckligt för att prematura ektopiska förmaksextraslag ska utlösas. Kraftigt vaguspåslag medför därför att totalantalet förmaksmyocyter som är mottagliga för impulser ökar, samtidigt som myocyterna har olika membranpotential. Det innebär att några myocyter är repolariserade samtidigt som andra är refraktära. Dessa förhållanden gör det möjligt för impulser från ektopiska foci eller prematura förmaksextraslag att fortledas vid sidan av den normala depolarisationsvågen och utlösa ett flimmer (1, 11).

Impulserna förgrenas runt refraktära myocyter och eventuella områden med fibros och fortleds slumpmässigt i nya riktningar till repolariserade myocyter i förmaken. Fortledningsvägarna kan bli så långa att myocyterna åter är repolariserade när impulserna kommer tillbaka till utgångslägena. Impulserna ebbar då inte ut, utan fortsätter att ledas vidare i förmaken (multiple circuit reentry mechanism) och flimret är etablerat (1, 11, 15, 25, 27).

Följden av förmaksflimmer blir att förmaken inte kontraheras fullständigt, vilket bidrar till en ofullständig fyllnad av kammare under diastole. Detta leder i sin tur till nedsatt slagvolym under hårt arbete (6, 25). Om förmaksflimret förblir obehandlat över en längre period sker en elektrofysiologisk omstrukturering och en fibrotisering av förmaksmyokardiet som gör förmaksflimret mer svårbehandlat (25, 33).

KONVERTERING AV FÖRMAKSFLIMMER MED KINIDINSULFAT

Kinidin har en Na^+-kanalblockerande och vagolytisk effekt. Det påverkar förmaksmyocyterna genom att förlänga deras effektiva refraktärperiod och minska skillnaden i fortledningshastighet mellan dem. Följden av kinidinbehandlingen blir att impulserna stöter på allt fler refraktära myocyter som försvårar den slumpmässiga fortledningen i förmaken. Impulserna ebbar då ut och hjärtat återgår till sinusrytm (25, 30, 31). Konvertering med peroralt kinidinsulfat anses vara ”the drug of choice” för behandling av kroniskt (> 3 månader) förmaksflimmer hos häst (7, 22, 24, 29, 30).

Kinidinsulfat kan ge lindriga neurologiska biverkningar i form av nedsatt allmäntillstånd och ataxi (Figur 4), men även mera ovanliga och allvarliga biverkningar såsom andningsproblem, gastrointestinala störningar, kollaps, takyarytmier och dödsfall har rapporterats (9, 22, 24, 29, 30). Risken för biverkningar stiger om hästen haft förmaksflimmer länge, då det ofta krävs en större dos kinidinsulfat för konvertering (29, 30).

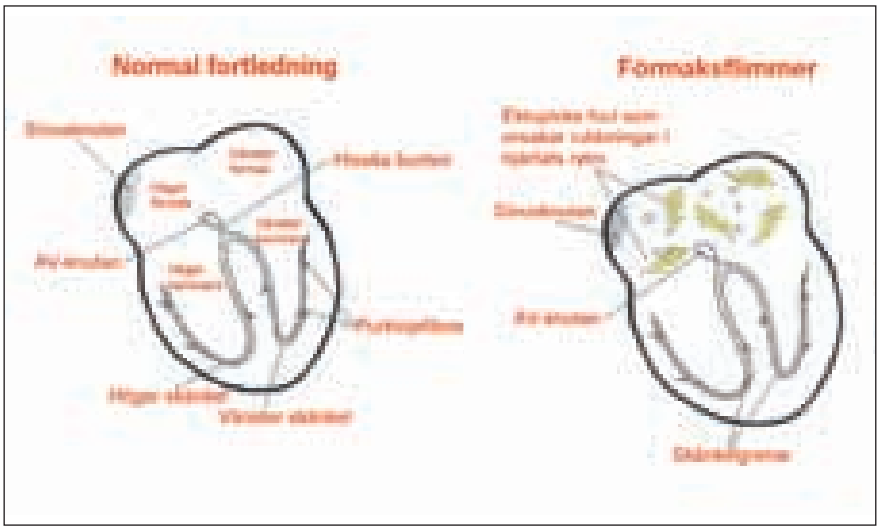

FIGUR 3. *Schematisk bild över den normala fortledningen av hjärtats impulser och den förändrade impulsgenerering som orsakar förmaksflimmer.*

MATERIAL OCH METODER

Resultaten i denna studie baseras på en genomgång av journaler från hästar med diagnosen förmaksflimmer samt på uppföljande telefonintervjuer av ägare till de hästar som vid journalgenomgång bedömdes ha primärt förmaksflimmer. Hästarna blev undersökta mellan åren 1998–2007 vid något av följande djursjukhus: Universitetsdjursjukhuset SLU, ATGs Hästsjukhus i Skara, Hallands Djursjukhus, Regiondjursjukhuset i Helsingborg respektive Regiondjursjukhuset i Strömsholm. Uppföljningstiderna varierar från sex och en halv månad till drygt nio år.

Vid journalgenomgången registrerades ras, kön, ålder, kliniska symtom på hjärtsvikt (primärt/sekundärt förmaksflimmer), symtom på nedsatt prestation (ja/nej), den uppskattade tiden hästen haft förmaksflimmer innan diagnos, resultat av hjärtultraljudsundersökning (primärt/sekundärt förmaksflimmer), behandling med kinidinsulfat (ja/nej), behandlingsprotokoll (dos och doseringsintervall), behandlingsresultat samt eventuella biverkningar av behandlingen.

Den tid som hästen haft förmaksflimmer innan diagnosen ställdes är uppskattad utifrån uppgifter om anamnes, eventuella symtom på nedsatt prestation och tidigare veterinärundersökningar ➤

FIGUR 4. *Kinidinsulfat kan ge lindriga neurologiska biverkningar i form av nedsatt allmäntillstånd och ataxi.*

➤ där hjärtat auskulterats samt resultat i travlopp. Hemsidan www.travsport.se användes för att uppskatta de varmblodiga travarnas prestation utifrån tävlingsresultat före och efter kinidinsulfatbehandling.

Hästar exkluderades från studien om deras journal inte gav en fullgod bild av undersöknings- och behandlingsförlopp. I de fall det av journalen framgick att hästen hade kliniska tecken på hjärtsvikt, bedömdes hästen lida av sekundärt förmaksflimmer och exkluderades från studien. På samma grund exkluderades hästar som vid ultraljudsundersökning av hjärtat fick konstaterat kraftiga klaffinsufficienser, storleksförändringar av kammare och/eller förmak eller medfödda hjärtmissbildningar.

RESULTAT

Av 60 hästar med diagnosen förmaksflimmer exkluderades fyra hästar på grund av otillräcklig information i journalen och tolv hästar på grund av misstanke om sekundärt förmaksflimmer. Övriga 44 hästar inkluderades i studien, då de bedömdes ha primärt förmaksflimmer.

Behandlingsresultat och recidivfrekvens

36 hästar (82 %) blev behandlade med kinidinsulfat och 27 (75 %) av dessa konverterade till sinusrytm (Tabell 1). Majoriteten av hästarna (81 %) behandlades med kinidinsulfat i doseringen 22 mg/kg varannan timme. Hos tre hästar (8 %) sågs biverkningar av kinidinsulfat i form av gastrointestinala störningar och hos fyra (11 %) sågs mildare biverkningar i form av nedsatt allmäntillstånd, lätt blodtrycksfall och flemen.

Huvuddelen av de 44 hästarna (73 %) genomgick en ultraljudsundersökning av hjärtat innan beslut om konvertering togs (Figur 5). Majoriteten av de hästar som inte hade några fynd vid ultraljudsundersökningen konverterade till sinusrytm efter behandling med kinidinsulfat (15/18 hästar, 83 %). Behandlingsresultatet var sämre hos de 14 hästar vars hjärtan uppvisade lindriga–måttliga klaffinsufficienser eller lindriga–måttliga storleksförändringar (6/10, 60 %). På tolv hästar utfördes ingen ultraljudsundersökning. Åtta av dessa hästar (66 %) behandlades med kinidinsulfat varav sex (75 %) konverterade till sinusrytm. Vid studiens slut hade sex hästar (6/27, 22 %) fått recidiv inom 6–21 månader efter konvertering. Majoriteten av hästarna som fick recidiv (4/6, 67 %) hade genomgått en ultraljudsundersökning av hjärtat vid första besökstillfället, varav alla var utan anmärkning.

Ridhästar

Av de 44 hästarna användes 26 (59 %) som ridhästar. Av dessa var 23 halvblod,

Tabell 1. HÄSTAR MED DIAGNOSEN PRIMÄRT FÖRMAKSFLIMMER (N=44) REDOVISAT EFTER HÄSTARNAS ANVÄNDNINGSOMRÅDE SAMT RESULTAT EFTER BEHANDLING MED PERORALT KINIDINSULFAT (N=36) FÖR RESPEKTIVE HÄSTGRUPPER.

		Ridhästar	Travhästar	Totalt	
Behandlade	konverterat	13	14	27	36
	ej konverterat	7	2	9	
Ej behandlade		6	2	8	
Totalt antal hästar		26	18	44	
Konverterat vid behandling (%)		65	88	75	

FIGUR 5. *Huvuddelen av de 44 hästarna genomgick en ultraljudsundersökning av hjärtat innan beslut om konvertering togs.*

en american saddlebred, en varmblodig travare och en häst av okänd ras. Medianåldern var 13 (5–21) år när förmaksflimmer konstaterades. Denna grupp utgjordes av 14 (54 %) valacker, sex (23%) ston och sex (23 %) hästar utan angivet kön.

Åtta av hästarna (31 %) visade symtom på nedsatt prestation och i de övriga fallen upptäcktes förmaksflimret i samband med veterinärbesiktning eller sedering inför behandling.

Majoriteten av ridhästarna (20/26, 77 %) som behandlades med kinidinsulfat konverterade till sinusrytm (13/20, 65 %) (Tabell 1). Av dessa kom 77 procent tillbaka till samma användningsområde som innan diagnosen ställdes (Tabell 2). Av de 13 hästar som fortfarande har förmaksflimmer, då de inte konverterade efter behandling alternativt ej behandlades, fungerar sju (54 %) inom samma användningsområde som innan diagnosen ställdes.

Sex ridhästar behandlades inte med kinidinsulfat på grund av hög ålder, användningsområde som fritidshäst, förmodat kroniskt förmaksflimmer eller risker förenade med behandlingen. Ridhästarna fick i genomsnitt diagnosen ställd knappt ett år (en vecka – fem år) efter att flimret tros ha uppstått. Hos nio av hästarna gick perioden från symtom till diagnos inte att uppskatta. Den uppskattade tidsperioden från symtom till diagnos och behandling var kortare för de hästar som konverterade till sinusrytm (i genomsnitt 11 månader) jämfört med de hästar som inte gick att konvertera (i genomsnitt 20 månader). Tre hästar (23 %) fick recidiv. Detta blev i genomsnitt konstaterat ett år (9–18 månader) efter konvertering. En av hästarna som återföll till flimmer fungerar inom samma användningsområde som innan den fick recidiv. De övriga två avlivades, då de var prestationsnedsatta. De ridhästar som fick recidiv hade uppskattningsvis haft flimret under en längre tidsperiod innan behandling (i genomsnitt två år) jämfört med de hästar som inte recidiverade (i genomsnitt knappt sex månader).

Tabell 2. RIDHÄSTARNAS NUVARANDE ANVÄNDNINGSOMRÅDEN SAMT PROCENTANDELEN RIDHÄSTAR SOM BRUKAS INOM SAMMA ANVÄNDNINGSOMRÅDE SOM INNAN DIAGNOSEN STÄLLDES (N=26).

	Konverterat till sinusrytm	Förmaksflimmer ej konverteringsbar	Förmaksflimmer obehandlad
Samma användningsområde	10	4	3
Annat användningsområde	-	-	1
Avlivad pga förmaksflimmer	-	3	-
Avlivad av annan orsak	2	-	1
Okänd utgång	1	-	1
Totalt antal	13	7	6
Samma användningsområde som innan diagnos ställdes (%)	77	57	50

Tabell 3. TRAVHÄSTARNAS NUVARANDE ANVÄNDNINGSOMRÅDEN SAMT PROCENTANDELEN TRAVHÄSTAR SOM BRUKAS INOM SAMMA ANVÄNDNINGSOMRÅDE SOM INNAN DIAGNOSEN STÄLLDES (N=18).

	Konverterat till sinusrytm	Förmaksflimmer ej konverteringsbar	Förmaksflimmer obehandlad
Samma användningsområde	9	-	-
Annat användningsområde	3	-	-
Avlivad pga förmaksflimmer	-	2	1
Avlivad av annan orsak	2	-	-
Okänd utgång	-	-	1
Totalt antal	14	2	2
Samma användningsområde som innan diagnos ställdes (%)	64	-	-

Travhästar

Gruppen av travare utgjordes av 17 varmblodiga och en nordsvensk travare. Medianåldern var fem (3–8) år när förmaksflimmer konstaterades. Denna grupp utgjordes av tolv (68 %) hingstar eller valacker och sex (32 %) ston.

Samtliga hästar hade symtom på nedsatt prestation.

Majoriteten av travarna (16/18, 89 %) ➤

som behandlades med kinidinsulfat konverterade till sinusrytm (14/16, 88 %) (Tabell 1). Av dessa kom 64 procent tillbaka till sina tidigare användningsområden som tävlingshästar (Tabell 3). Ingen av de travhästar som fortfarande har förmaksflimmer, på grund av misslyckad konvertering eller där ingen behandling sattes in, brukas fortfarande inom samma användningsområde som innan diagnosen ställdes. En av travhästarna som inte behandlades med kinidinsulfat behandlades med flecainid utan att konvertera till sinusrytm. Skälet till att den andra travhästen inte behandlades är okänt.

Travhästarna fick i genomsnitt diagnosen ställd två och en halv månad (1 dag – 4,5 månader) efter att flimret tros ha uppstått. Hos två av hästarna gick perioden från symtom till diagnos inte att uppskatta. Den uppskattade tidsperioden från symtom till diagnos och behandling var kortare för de hästar som konverterade till sinusrytm (i genomsnitt två månader) jämfört med de två hästar som inte konverterade efter behandling (i genomsnitt 4,5 månader). Tre hästar (21 %) fick tillbaka förmaksflimret i genomsnitt knappt ett år (6–21 mån) efter konvertering. En av hästarna konverterade till sinusrytm igen och användes därefter som avelssto. De övriga två avlivades. De travare som fick recidiv hade uppskattningsvis haft flimret under en längre tidsperiod (i genomsnitt tre månader) jämfört med de hästar som inte recidiverade (i genomsnitt knappt två månader).

DISKUSSION

Behandlingsresultat i relation till användningsområde

I denna studie konverterade 75 procent av hästarna till sinusrytm efter behandling med kinidinsulfat peroralt (Figur 6). Det är något mindre jämfört med tidigare studier, där 80–95 procent konverterar efter behandling (6, 9, 29). En tänkbar förklaring kan vara att tidigare studier främst är baserade på trav- och galopphästar, medan den här baseras på ett patientmaterial som till största delen består av ridhästar. Chansen för att en ridhäst skulle konvertera till sinusrytm vid behandling var mindre (65 %) än chansen för att en travhäst skulle konvertera (88 %).

Även om detta hästmaterial inte är stort nog för att dra några statistiskt underbyggda slutsatser bedöms det stort nog för att se tendenser. Det faktum att ridhästarna oftast inte utsätts för ett lika hårt arbete som trav- och galopphästar, gör att de kan ha förmaksflimmer utan att visa symtom (13). I denna studie var förmaksflimmer ett incidentfynd hos majoriteten av ridhästarna. Det är därför troligt att förmaksflimret ofta hade pågått under en längre tid innan det diagnostiserades och behandlades. Travhästarna blev däremot prestationsnedsatta vid hård ansträngning, vilket troligen medförde att de diagnostiserades och kom till behandling snabbare än ridhästarna (Figur 7). Hur länge hästen haft förmaksflimmer innan behandling har visat sig vara viktigt för behandlingsresultatet, där man ser bäst resultat om hästen behandlas inom cirka fyra månader efter att förmaksflimret uppstått (22, 29, 30).

Förutom tidsaspekten innan behandling, finns en annan tänkbar förklaring till de bättre behandlingsresultaten för travhästarna. Orsaken kan vara att travare oftare än ridhästar får ett okomplicerat och mer lättbehandlat förmaksflimmer. Förmaksflimmer kan hos travare uppstå på grund av överansträngning eller vid elektrolytrubbningar, som en följd av kraftig svettning, utan att det finns

FIGUR 6. *I denna studie konverterade 75 procent av hästarna till sinusrytm efter behandling med kinidinsulfat peroralt.*

FOTO: SUSANNE FREDRIKSSON

FIGUR 7. *Travhästarna blev prestationsnedsatta vid hård ansträngning, vilket troligen medförde att de diagnostiserades och kom till behandling snabbare än ridhästarna.*

underliggande förändringar i hjärtmuskeln (9, 28). Ridhästar utsätts mer sällan för samma hårda ansträngning.

Ridhästarna som konverterade till sinusrytm blev i genomsnitt behandlade efter elva månader, vilket vida överstiger den tid där man enligt tidigare studier ser bäst behandlingsresultat (<4 mån) (22, 29, 30). Några av hästarna som konverterade hade uppskattningsvis haft förmaksflimret under mycket lång tid (upp till fyra år). Resultatet i den här studien tyder på att även hästar som har en längre anamnes om förmaksflimmer ibland kan konverteras framgångsrikt med kinidinsulfat. Studier på ett större hästmaterial är dock nödvändigt för att bekräfta dessa iakttagelser.

Behandlingsresultat i relation till ultraljudsfynd

I studien fanns en antydan till att de hästar som inte hade några avvikande fynd vid ultraljudsundersökning av hjärtat samt de hästar som inte ultraljudsundersökts, konverterade i större utsträckning än hästar som hade ultraljudsavvikelser på hjärtat. Majoriteten av hästarna i gruppen som aldrig ultraljudsundersöktes innan behandling var varmblodiga travare, vilket sannolikt bidrar till de goda behandlingsresultaten för denna grupp. Det kan inte uteslutas att några av de hästar som hade avvikelser på hjärtat vid ultraljudsundersökningen eller som inte ultraljudsundersöktes hade ett sekundärt förmaksflimmer, som försvårade konvertering och därmed påverkade behandlingsresultatet. Denna iakttagelse överensstämmer med resultaten från en tidigare studie där man rapporterat bättre behandlingsresultat hos hästar som inte har några, eller endast lindriga storleksförändringar av förmaken, jämfört med hästar med måttligt ökad förmaksstorlek (13). Majoriteten av hästarna i denna studie ultraljudsundersöktes innan eventuell behandling med kinidinsulfat. En större andel av de hästar som inte hade några avvikelser vid ultraljudsundersökningen behandlades med kinidinsulfat jämfört med de hästar hos vilka man såg lindriga till måttliga förändringar på hjärtat.

Studier har visat att hästar med klaffinsufficienser och blåsljud (≤3/5) får en förbättrad hjärtfunktion efter konvertering till sinusrytm (14, 17). Konvertering till sinusrytm kan därför tjäna som en livsförlängande behandling hos hästar med sekundärt förmaksflimmer, förutsatt att hästen inte ansträngs (13). Eftersom det finns tecken på att förmaksflimmer kan leda till hjärtsvikt om det lämnas obehandlat kan det finnas skäl att även konvertera symtomlösa hästar (14).

Recidivfrekvens

Recidivfrekvensen i denna studie ligger inom spannet av de frekvenser som anges i andra studier, där tio till 60 procent av kinidinsulfatbehandlade hästar återfaller till förmaksflimmer (6, 9, 13, 19, 22, 29, 30). Ridhästar och travare ➤

som fick recidiv inom studiens uppföljningstid hade i regel haft obehandlat förmaksflimmer under längre tid än de hästar, inom respektive grupp, som inte fick recidiv. Resultaten tyder på att recidivrisken påverkas av hur länge hästen haft förmaksflimmer innan behandling. Liknande resultat har rapporterats från andra studier som anger att risken för recidiv stiger, om flimret har förelegat under mer än fyra månader innan behandling (22, 29).

Ridhästarna i den här studien hade i genomsnitt haft förmaksflimmer under längre tid innan behandling än travhästarna. Trots detta har båda grupperna en liknande recidivfrekvens. Man kan spekulera över om ridhästarnas recidivfrekvens är falskt låg, eftersom det ursprungliga förmaksflimret var ett incidentfynd hos majoriteten av dem.

Återfall till förmaksflimmer kan tyda på att det finns underliggande skador i förmaksmyokardiet (29). Detta kunde inte verifieras i föreliggande studie, då största delen av hästarna som fick recidiv genomgått en ultraljudsundersökning av hjärtat, där alla var utan anmärkningar. Det kan ändå inte uteslutas att dessa hästar haft små lokala förändringar i myokardiet som inte var detekterbara med ultraljud.

Användningsområde för hästar med förmaksflimmer

Några få travare och en del ridhästar i denna studie kunde inte konverteras till sinusrytm eller förblev obehandlade. Samtliga travhästar i studien fick nedsatt prestation av förmaksflimret och kunde inte fortsätta inom samma användningsområde om förmaksflimret inte konverterades till sinusrytm. Orsaken är att travarna under sitt hårda arbete är beroende av den aktiva kammarfyllnad som korrekt arbetande förmak utför under diastole (3, 9, 12, 22).

Däremot kunde drygt hälften av de obehandlade eller ej konverteringsbara ridhästarna i studien fortsatt brukas inom samma användningsområde (Figur 8). De flesta är fritidshästar, medan ett fåtal tävlar på hög nivå inom dressyr och körning. Även om några av hästarna tävlar på hög nivå utnyttjar de sannolikt inte sin maximala hjärtkapacitet, vilket gör att man inte ser symtom på nedsatt prestation hos dem. En del symtomlösa ridhästar i studien fick ett annat användningsområde eller blev utdömda efter misslyckat konverteringsförsök på grund av fruktan för kollaps under ryttaren. Detta trots att det enligt

FIGUR 8. *Drygt hälften av de obehandlade eller ej konverteringsbara ridhästarna kunde fortsätta att brukas inom samma användningsområde som de tidigare haft.*

författarens kännedom inte finns beskrivet kollaps av hästar med förmaksflimmer i samband med icke maximalt arbete. Det kan därför inte uteslutas att fler ridhästar med förmaksflimmer som inte utför maximalt arbete skulle kunna fortsätta att användas inom samma användningsområde, än vad som setts i studien.

KONKLUSION

Resultaten från denna retrospektiva studie tyder på att primärt förmaksflimmer påverkar hästens prestation i olika grad beroende på vilket användningsområde hästen har.

Travhästarna fick nedsatt prestation och kunde inte fungera med förmaksflimmer. Prognosen för att lyckas med konvertering var god och majoriteten av travhästarna som konverterade till sinusrytm kom tillbaka till tävling.

Ridhästarna med förmaksflimmer fick symtom på nedsatt prestation i cirka en tredjedel av fallen. Prognosen för att lyckas med konvertering var relativt god. Största delen av hästarna som konverterade kom tillbaka till samma användningsområde som de hade innan de fick diagnosen. Även om hästen inte konverterade vid behandling eller förblev obehandlad kunde den oftast prestera på samma, ibland höga, nivå som innan den fick förmaksflimmer. I studien fanns det inga ridhästar med asymtomatiskt förmaksflimmer som kollapsade. Det kan tyda på att risken för kollaps hos hästar med förmaksflimmer som inte utsätts för maximal ansträngning på kort sikt är liten och i sig inte utgör någon grund för avlivning. Ridhästar med primärt förmaksflimmer som används aktivt bör, enligt författaren, följas upp med regelbundna ultraljudsundersökningar avseende eventuella sekundära hjärtförändringar.

Biverkningarna i samband med kinidinsulfatbehandling var i denna studie acceptabla och övergående. Recidivfrekvensen var liten och återfall uppträdde oftast inom ett år. Mot bakgrund av dessa resultat rekommenderas att behandla hästar med primärt förmaksflimmer som används aktivt med kinidinsulfat. Behandlingen bör dock ske på djursjukhus eller klinik under noggrann övervakning. Resultaten från studien tyder på att kinidinsulfatbehandling är en enkel, billig, effektiv och relativt säker metod för konvertering av hästar med primärt förmaksflimmer.

SUMMARY

Quinidine sulphate, an out-of-date treatment for atrial fibrillation in the horse?

The objective of this study was to examine treatment of primary (”lone”) atrial fibrillation (AF) with oral quinidine sulphate (QS), in reference to treatment success and recurrence rate. The study additionally examined the outcome for horses that did not convert to sinus rhythm as well as the outcome for horses that were not treated. Medical records of horses diagnosed with AF at all major large animal hospitals in Sweden from 1998 to 2007 were reviewed. This enquiry was followed-up by interviews with the owners of the horses to establish recurrence rates of AF, as well as the present use of horses responding to treatment and horses still with AF.

During the period studied 44 horses were diagnosed with primary AF. 36 of these were treated with QS, of which 27 (75 %) converted to sinus rhythm. In the group of riding horses (mostly warmbloods) (n=26) 20 horses were treated with QS of which 13 (65 %) turned out successfully. In the group of trotters (mostly standardbreds) (n=18) 16 horses were treated with QS of which 14 (88 %) turned out successfully. Six horses (22 %) had recurrence of AF after 6–21 months. 54 percent of those riding horses that did not respond to treatment, or were not treated, continued to perform at the same, sometimes high, level as before. All the trotters that did not respond to treatment were unable to race due to exercise intolerance.

Based on the results of this study the prognosis for conversion of AF with QS seems to be better in trotters than in riding horses. This is most likely related to the shorter duration of disease in trotters. However, even if treatment is unsuccessful, asymtomatic riding horses will often be able to perform at a high level, whereas trotters are unable to continue to race. Due to the relatively low recurrence rate and the absence of serious adverse reactions to QS, it appears that oral QS remains a simple, affordable, relatively safe and effective means for conversion of primary AF in the horse.

Referenser

1. Abildskov J, Millar K & Burgess M. Atrial fibrillation. Am J Cardiol, 1971, 28, 3, 263–267.
3. Bentz BG, Erkert RS & Blaik MA. Evaluation of atrial fibrillation in horses. Comp Contin Educ Pract Vet, 2002, 9, 734–739.
4. Bertone JJ. Atrial fibrillation in the horse. Diagnosis, prognosis and treatment. Vet Clin North Am Equine Pract, 1984, 6, 8, 6–12.
5. Bertone JJ & Wingfield WE. Atrial fibrillation in horses. Comp Contin Educ Pract Vet, 1987, 9, 763–771.
6. Bonagura JD & Reef VB. Disorders of the cardiovascular system. In: Reed ST, Bayly WM & Sellon DC, eds. Equine Internal Medicine, 2nd ed. Missouri, WB Saunders & Co Ltd, 2004, 435–439.
7. Bowen IM, Marr CM & Elliot J. Drugs acting on the cardiovascular system. In: Bertone JJ & Horspool LJI, eds. Equine Clinical Pharmacology. WB Saunders & Co Ltd, 2004, 193–204.
8. de Clercq D, van Loon G, Baert K, Tavernier R, Croubels S, de Backer P, et al. Intravenous amiodarone treatment in horses with chronic atrial fibrillation. Vet J, 2006, 172, 129–134.
9. Deem DA & Fregin GF. Atrial fibrillation in horses: A review of 106 clinical cases, with consideration of prevalence, clinical signs, and prognosis. J Am Vet Med Assoc, 1982, 180, 261–265.
11. Else RW & Holmes JR. Pathological changes in atrial fibrillation in the horse. Equine Vet J, 1971, 3, 1, 56–64.
12. Gehlen H, Bubeck K, Rohn K, Stadler P. Pulmonary artery wedge pressure during treadmill exercise in warmblood horses with atrial fibrillation. Res Vet Sci, 2006, 81, 134–139.
13. Gehlen H & Stadler P. Vorhofflimmern beim Warmblutpferd. Echocardiography, Therapie, Prognose und Verlauf in 72 Fällen. Pferdeheilkunde, 2002, 18, 530–536.
14. Gehlen H & Stadler P. Comparison of systolic cardiac function before and after treatment of atrial fibrillation in horses with and without additional cardiac valve insufficiencies. Vet Res Commun 2004, 28, 317–329.
15. Guyton CA & Hall JE. Rhytmical excitation of the heart, cardiac arrythmias and their electrocardiographic interpretation. In: Guyton CA & Hall JE, eds. Textbook of Medical Physiology, 11th ed. Philadelphia, Pa, USA, Elsevier Saunders. 2006, 116–122, 152–156.

17. Marr CM, Reef VB, Reimer JM, Sweeney RW & Reid SW. An echocardiographic study of atrial fibrillation in horses before and after conversion to sinus rhythm. J Vet Intern Med, 1995, 9, 336–340.
19. McGurrin MKJ & Physick-Sheard PW. A review of treatment options and prognosis in equine atrial fibrillation. In: Lexington KY ed. American Association of Equine Practitioners, 51 Annual Convention of the American Association of Equine Practitioners -AAEP-2005- Seattle, WA, USA, pp 149–152.
20. McGurrin MKJ, Physick-Sheard PW, Kenney DG, Kerr C, Hanna WJB, Neto FT et al. Transvenous electrical cardioversion of equine atrial fibrillation. Technique and successful treatment of 3 horses. J Vet Intern Med, 2003, 17, 715–718.
22. Morris DD & Fregin GF. Atrial fibrillation in horses. Factors associated with response to quinidine sulfate in 77 horses. Cornell Vet, 1982, 72, 339–349.
25. Nattel S. New ideas about atrial fibrillation 50 years on. Nature, 2002, 415, 219–226.
27. Patteson M. Electrophysiology and arrhythmiogenesis. In: Marr C, ed. Cardiology of the horse. WB Saunders & Co Ltd, 1999, 60–65.
28. Reef VB. Arrhythmias. In: Marr C, ed. Cardiology of the horse, WB Saunders Co Ltd, 1999, 186.
29. Reef VB, Levitan CW & Spencer PA. Factors affecting prognosis and conversion in equine atrial fibrillation. J Vet Intern Med, 1988, 2, 1–6.
30. Reef VB, Reimer JM & Spencer PA. Treatment of atrial fibrillation in horses. New perspectives. J Vet Intern Med, 1995, 9, 57–67.
31. Schwartzwald CC, Hamlin RL, Bonagura JD, Nishijima Y, Meadows C & Carnes CA. Atrial, SA nodal, and AV nodal electrophysiology in standing horses. Normal findings and electrophysiologic effects of quinidine and diltiazem. J Vet Intern Med, 2007, 21, 166–175.
32. van Loon G, Blissitt KJ, Keen JA & Young LE. Use of intravenous flecainide in horses with naturally-occuring atrial fibrillation. Equine Vet J, 2004, 36, 609–614.
33. Wijffels M, Kirchhof C, Dorland R & Allessie M. Atrial fibrillation begets atrial fibrillation. A study in awake chronically instrumented goats. Circulation, 1995, 92, 1954–1968.

En fullständig referenslista (34 referenser) kan fås från författaren.

***LISA AMANDA HOLM,** leg veterinär, Evanstonevej 8A, 4 TV, 2900 Hellerup, Danmark.

MEDINOR

Medinor AB, Box 1215, 181 24 Lidingö
Tel 08-544 812 00 Fax 08-544 812 30
e-post: kundservice@medinor.com
www.medinor.se

månadens epiztel

Epizteln tar denna gång bland annat upp newcastlesjuka i Skåne och att en ny serotyp av bluetongue påvisats i Holland. Epizteln är ett samarbete mellan SVA och Jordbruksverket och är i det här numret sammanställd av Kristina Karlsson, SVA, och Jessica Dahlberg, Jordbruksverket.

NEWCASTLESJUKA I SKÅNE

I början av november visade provresultat från SVA att en besättning med 16 000 värphöns i Skåne var smittad med newcastlesjuka. Besättningen hade framför allt haft problem med minskad äggproduktion, skallösa ”skinnägg”, minskad foderförbrukning och en lätt ökad dödlighet under de senaste tre veckorna. Besättningen avlivades och destruerades. Den smittade gården är spärrad och saneringsarbetet har påbörjats. Ett skyddsområde med tre kilometers radie och ett övervakningsområde med tio kilometers radie har upprättats kring gården. Bland annat gäller förbud mot transporter av levande fåglar, kläckägg och fågelprodukter, krav på inomhushållning, tillträdesförbud i djurstallar och utställningsförbud i restriktionsområdena.

Jordbruksverket har inlett en smittskyddsutredning för att undersöka varifrån smittan kan ha kommit och om det finns risk för att smittan kan ha spridits vidare.

Sverige har haft årliga utbrott av newcastlesjuka sedan mitten av 1990-talet. I samtliga fall har utbrotten snabbt kunnat stoppas.

Foto: Bengt Ekberg

I början av november visade provresultat från SVA att en besättning med 16 000 värphöns i Skåne var smittad med newcastlesjuka. Arkivbild från en annan värphönsbesättning,

NY SEROTYP AV BLUETONGUE PÅVISAD I HOLLAND

I Holland föranledde kliniska fall av bluetongue i vaccinerade besättningar först misstanke om att virusstammen förändrats så att vaccinationsantikroppar inte längre kunde skydda mot det cirkulerande viruset (serotyp 8). Dock visade närmare undersökningar att det rör sig om en annan serotyp, BTV-6. Denna serotyp förekommer inte i Europa eller i angränsande regioner. Detaljerad undersökning av virus-

■■ Telefonnumret till SVAs epizootologjour är 018-67 40 01.

■■ Detta nummer kan enbart användas då SVAs växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

stammen visar att den är identisk med en vaccinstam som används i ett sydafrikanskt vaccin. Det är dock inte klarlagt hur viruset introducerats till Holland och om det rör sig om vaccinerade eller naturligt infekterade djur.

MK-MISSTANKE

I månadsskiftet september–oktober uppstod misstanke om mul- och klövsjuka i en mjölkbesättning i Uppland. Två kor uppvisade smärtsymtom från munnen i form av matvägran, salivation och gnisslande tänder. Vid närmare undersökning hade den ena erosioner i munslemhinnan och den andra några erosioner och några blåsor. Prov togs från blåsinnehåll och blåsepitel för undersökning på SVA, men inget MK-virus kunde påvisas. Vidare diskussioner indikerade att det eventuellt kan ha rört sig om för hög syrahalt i ensilaget som orsakat slemhinneskadorna.

AI-MISSTANKE

En gåsflock i Västra Götaland uppvisade serologiska reaktioner mot fågelinfluensavirus inom övervakningsprogrammet i oktober. Anläggningen spärrades och vidare undersökningar, med omfattande virologisk provtagning av både gäss och tamhöns i besättningen, inleddes. Inget fågelinfluensavirus kunde dock påvisas i proverna.

IBR-MISSTANKE

Misstanke om IBR (infektiös bovin rinotrakeit) uppstod i oktober i en nötkreatursbesättning i Skåne. Luftvägssymtom och ökad dödlighet sågs i en grupp kalvar och obduktionsbilden gjorde att IBR inte kunde uteslutas. Efter analys av prover tagna i besättningen och vid obduktion kunde misstanken dock avfärdas. Undersökning avseende malign katarralfeber är ännu inte klar. ■

Produkter i världsklass!

scil

HYDRO PHYSIO

Matrix by MOMARK

GeR
La Radiologie Vétérinaire, Notre Métier.

DIAGNOSTIK MEGACOR

SHOR-LINE
Quality Equipment...
An Investment For Life

VetMedCare
DOG & CAT BODY

När kvalitet räknas!

JFA

JAN F. ANDERSEN AB

www.jfa-ab.se

Jan F. Andersen AB
Hasselforsvägen 6,
695 60 Hasselfors
Box 94, 695 22 LAXÅ
Tel: 0585-775 500
Fax: 0585-44042
E-post: post@jfa-ab.se

Vilken är din diagnos? – Bilddiagnostik

En hund blev undersökt på grund av tilltagande hosta. Fallet är tolkat av klinikveterinär Carolina Carlsson vid Bilddiagnostiska kliniken, Universitetsdjursjukhuset, SLU.

Tax, hane, tolv år

Anamnes: Hunden hade haft hosta i cirka en månads tid. En antibiotikakur på ca tio dagar avslutades ett par dagar tidigare utan märkbar förbättring av hundens symtom. Hunden hade dessutom haft fluktuerande feber samt dålig aptit sedan några dagar tillbaka. Natten före besöket hade hunden tilltagande hosta, satt sig upp och flämtat, smågnällt och varit besvärad.

Klinisk undersökning: Lindrigt nedsatt allmäntillstånd och kroppstemperatur på 39,6 grader. Vid auskultation av hjärtat hördes ett lindrigt blåsljud, framför allt på höger sida. Lindrigt förstärkta andningsljud vid auskultation av lungorna. Ingen hostreflex vid palpation av trakea.

Röntgenundersökning: Röntgenbilder av torax togs i vänster och höger lateralprojektion (Figur 1 och 2) samt ventrodorsal (VD) projektion (Figur 3). Finns det några förändringar på röntgenbilderna som kan förklara hundens symtom? Hur kan man bilddiagnostiskt gå vidare med fallet?

SVAR SE SIDAN 54

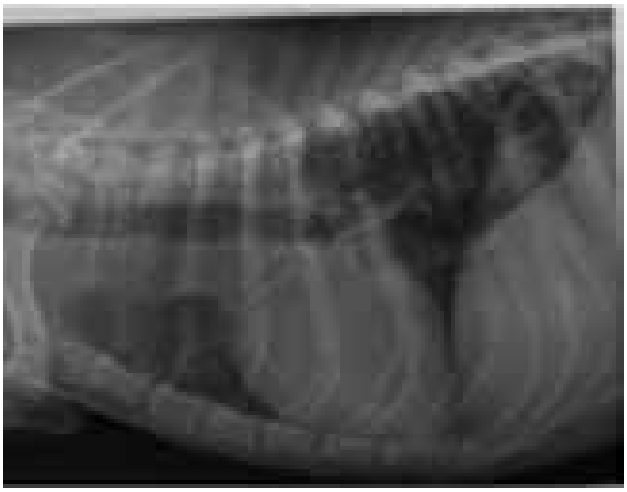

Figur 1. *Vänster lateralprojektion av torax.*

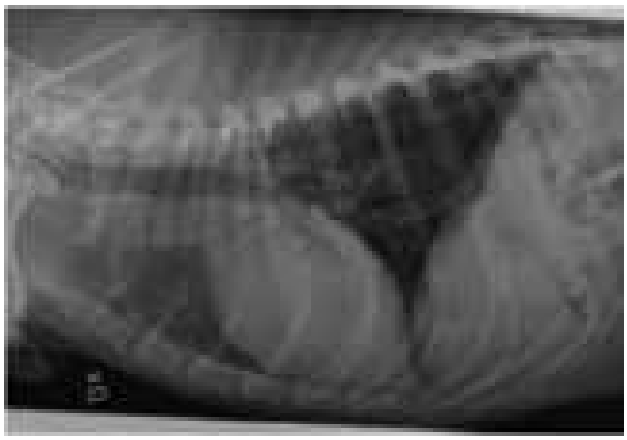

Figur 2. *Höger lateralprojektion av torax.*

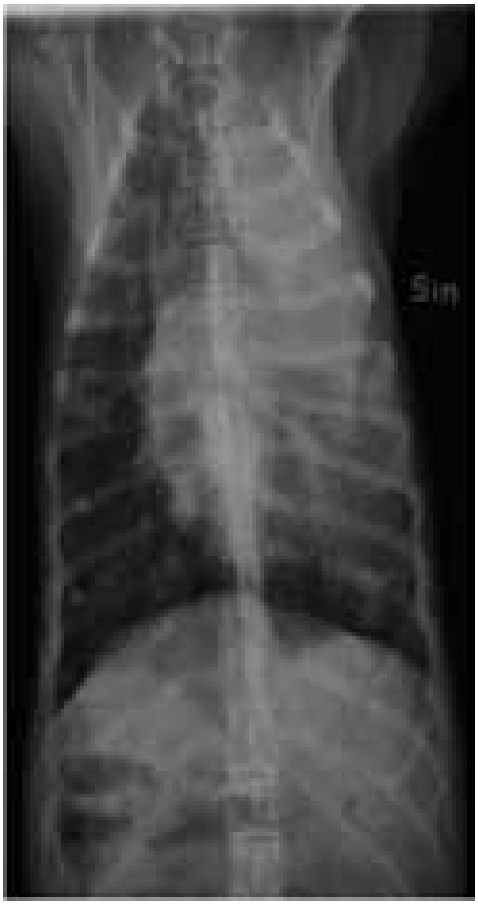

Figur 3. *Ventrodorsal (VD) projektion av torax.*

Vältajmad EU-konferens om slakt och avlivning

TEXT OCH FOTO: JOHAN BECK-FRIIS

Den 1–3 oktober arrangerade SLU, i samarbete med EU-kommissionen och EUs expertorgan EFSA, en internationell konferens om djurskydd vid slakt och avlivning för smittobekämpning. Konferensen hamnade perfekt tidsmässigt, då kommissionens förslag till ny förordning om skydd av djur vid avlivning dök upp bara någon vecka innan.

Några av inledningstalarna under seminariet. Från vänster: Björn Dahlén (moderator), Jordbruksverket, Mats Persson, Jordbruksverket, Bo Algers, SLU Skara och Olof Moen, WSP Analys & Strategi.

På konferensanläggningen Hindåsgården utanför Göteborg samlades runt 90 forskare, organisationsrepresentanter och myndighetsföreträdare från ca 20 länder, för att diskutera djurskydd vid slakt och avlivning. Konferensen sponsrades av EU-kommissionens DG Sanco, vilket gjorde att ett antal nyckelpersoner inom området hade letat sig ut på den västsvenska landsbygden.

Huvudarrangörer var professorerna Bo Algers, Harry Blokhuis och Linda Keeling från VH-fakulteten vid SLU. Idén till konferensen föddes under en kaffepausdiskussion något år tidigare, berättade fakultetens dekanus Arvid Uggla i sitt välkomstanförande. I en grupp där även kommissionens chef-tjänsteman för djurskyddsfrågor, Denis Simonin, deltog, konstaterades att EU-lagstiftningen kring slakt och avlivning av djur var föråldrad. SLU-företrädarna i kaffegruppen fick på det sättet inspiration till att ordna en konferens i ämnet, och kommissionen ytterligare argument att se över regelverket. Bara någon vecka innan konferensstarten offentliggjordes också kommissionens förslag till uppdaterad lagstiftning.

BLANDNING AV TEORI OCH PRAKTIK

Förutom Arvid Uggla välkomnade även Jordbruksverkets generaldirektör Mats Persson alla tillresta deltagare till Sverige och Göteborg. Det egentliga programmet kunde därmed börja, och det bjöd på en spännande blandning av teori och praktik.

Från den veterinärmedicinska fakulteten vid universitetet i Hannover kom Jörg Hartung, professor i husdjurshygien och djurskydd. Han belyste utvecklingen av djurtransportfordon och vilka kritiska punkter som finns hos dem. Fortfarande är lastningen ett mycket stressande moment för djuren, och transportfordonen underlättar många gånger inte. Hartung gav exempel på hala ramper, lastbryggor utan sidoväggar och för branta lastningsvinklar (rampen får luta maximalt 20°). Väl ombord på transporten utgör bristfällig ventilation, olämpliga eller ofullständiga tak och brist på eller felaktiga avskiljare vanliga problem. I en fullastad transport där ventilationen inte fungerar kan temperaturen stiga med en grad per minut, berättade han. Dock gav Hartung även ➤

➤ exempel på bra transportlösningar, såsom automatiska lastningsmaskiner för kycklingar som med rätt inställningar ger en kraftigt sänkt skadefrekvens jämfört med manuell lastning.

MOTSTÅND MOT IT-PLANERING

Från konsultföretaget WSP Analys & Strategi kom Olof Moen, expert på transportplanering, för att redogöra hur modern logistik kan användas vid djurtransporter.

Ett grundläggande problem är att transportsektorn lider av låg IT-mognad, konstaterade Moen. Det finns idag IT-verktyg som kan förkorta transporttiderna med upp till 25 procent. Dataprogram beräknar olika transportfaktorer mycket effektivare än den mänskliga hjärnan, t ex för att välja optimala rutter för hämtning av djur, för att undvika trafikstockningar, för att anpassa transporten till ledig slaktkapacitet på slakteriet etc. Problemet är att transportsektorn har ett mycket starkt motstånd mot förändringar. Olof Moen berättade bland annat att så mycket som 35 procent av all information hos de stora svenska åkerierna fortfarande är icke-digital.

Antonio Velarde är veterinär och forskare vid IRTA, det spanska institutet för lantbruksforskning och teknik. Han diskuterade hur uppstallning på slakterier kan förbättras. Bland annat framhöll han de problem med vattenåtkomst som finns för slaktdjur både under transporten och i slakteristallarna. Ibland finns överhuvudtaget inget vatten, ibland har vattnet dålig kvalitet och ibland erbjuds djuren tekniska lösningar som de inte har erfarenhet eller kunskap att klara av. Här måste slakteriindustrin bli bättre, underströk Velarde.

Antonio Velarde framhöll bland annat de problem med vattenåtkomst som finns för slaktdjur både under transporten och i slakteristallarna.

BEDÖVNINGSPROBLEM

Under ledning av den nordirländske veterinären Robert Huey från veterinärfederationen FVE avhandlades bedövningsmetoder för olika djurslag, inklusive fisk. Martin von Wenzlawowicz från det tyska träningsinstitutet för varsam hantering av slaktdjur (bsi Schwarzenbek) påpekade bland annat att elbedövning av främst suggor är otillräcklig vid låga strömstyrkor. När strömmen ligger i närheten av den tillåtna minimigränsen för elbedövning blir bara 95 procent av grisarna medvetslösa. Detta är helt oacceptabelt, och kan inte kompenseras genom en effektiv avblodning, betonade han. Ett annat problem som von Wenzlawowicz lyfte var bristen på underhåll av slakteriernas bedövningsutrustning. Ofta saknas instruktioner om t ex rengöringsintervall av bultpistoler, vilket medför successivt försämrad funktion hos pistolerna. Regelbundet underhåll skulle vara enkelt att utföra om bara en plan fanns på slakterierna.

Steve Wotton från veterinärhögskolan i Bristol höll med om att brist på utbildning och rutiner är ett djurskydds-

MYBAC VETTECH Laboratoriet

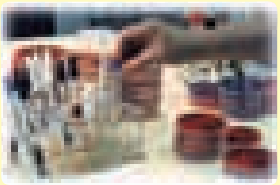

DITT LABORATORIEVAL

Klinisk veterinärmedicinsk mikrobiologi.

Swedac-ackrediterade undersökningar.

KONTAKTA OSS FÖR PRISLISTA, REMISSER, PORTOFRIA ADRESSLAPPAR OCH ÖVRIG INFORMATION.

MYBAC-VETTECH LABORATORIET AB, Tel: 08-55 635 625. Fax: 08-449 46 56. E-mail: vet@mybac-vettech.se. Hemsida: www.mybac-vettech.se

Det mobila hönsslakteriet förde tankarna till Musse Piggs husvagn på julafton. På bara någon kvart förvandlades en till synes vanlig lastbil till ett funktionsdugligt fjäderfäslakteri.

problem inom slakterinäringen. Han har därför startat ett program kallat ”training trainers”, där förmän på slakterier lärs upp centralt för att sedan kunna sprida kunskapen på hemmaplan. Programmet finns presenterat på www.awtraining.com

MUSSE PIGGS HUSVAGN

I en mycket uppskattad praktisk demonstration hade seminariearrangörerna bjudit in en svensk djurtransportör för gristransporter och ett danskt mobilt slakteri för uttjänta värphöns. Speciellt det mobila hönsslakteriet rönte stort intresse hos deltagarna, då man fick följa den snabba omvandlingen från vanlig lastbil till komplett slakteri på drygt 15 minuter. Någon fick associationer till Musse Piggs husvagn på julafton när den ena apparaten efter den andra vecklade ut sig från lastbilens innandöme. Även ett norskt mobilt slakteri för mindre nötkreatur skulle ha demonstrerats på Hindåsgårdens gårdsplan. Tyvärr hade den anläggningen fastnat på en trång norsk fjordväg och kom därför inte fram i tid.

Slaktseminariet avslutades med föredrag från de ”tunga” myndighetsorganisationerna inom EU. Oriol Ribo från EUs expertorgan EFSA beskrev att de uttalanden som myndigheten gör bara baseras på vetenskapliga aspekter, inte etiska, socio-ekonomiska eller religiösa. Eftersom EFSAs experter anser att riktlinjer för bedövning och avlivning av djur behöver tydliggöras inom EU, startade man på eget mandat en utredning i frågan. Den planeras bli färdig i december 2008 och kan lägga grunden för ny EU-lagstiftning.

MYNDIGHETSKOMMENTARER

EUs kontrollmyndighet FVO (Food and Veterinary Office) representerades av sin generaldirektör Terrence Cassidy från Irland. Cassidy kunde rapportera en del nedslående resultat från myndighetens inspektioner runt om i Europa. Många av de officiella veterinärer som ska kontrollera djurskydd vid slakt och avlivning skulle behöva bättre utbildning i ämnet, sade han. Veterinären får inte lämnas i ett vakuum av den ansvariga myndigheten, såsom sker i många länder idag, fortsatte Cassidy. Med bättre utbildning kan veterinären utföra egna kontroller av djurskyddet, som ofta blir effektivare än de minimikontrollpunkter som EU föreskriver, påpekade han.

Denis Simonin är cheftjänsteman vid EU-kommissionens DG Sanco, med ansvar för bland annat djuromsorg vid ➤

slakt och transport. Simonin gladdes åt att kunna presentera ett nytt förslag till EU-regler för skydd av djur vid slakt och avlivning. Förslaget är en förordning, vilket till skillnad från ett direktiv innebär att EUs medlemsländer måsta ta in texten ordagrant i sin lagstiftning. Ansvaret för djurskyddsarbetet förskjuts från staten till industrin, berättade Simonin. Slakterier och transportörer ska tvingas utarbeta SOP, dvs ”standard operating procedures”, inom ett antal centrala områden. Kompetenskraven för djurhanterande personal på slakterierna kommer också att öka, fortsatte han. Den nya förordningen kommer att höja djurvälfärden i samband med slakt i hela Europa, trodde Simonin.

Svenska myndighetsföreträdare i publiken var dock oroliga för hur det svenska regelverket skulle påverkas om kommissionens förslag går igenom. Eftersom det handlar om en förordning ersätter lagtexten helt de nuvarande svenska reglerna, som är strängare. Om inte EU godkänner tuffare nationella särregler kommer förslaget därför att försämra djurskyddet vid slakt i Sverige. Simonin förstod problemet men ansåg det vara viktigare med en högre grundnivå än tidigare och lika regler i alla medlemsländer.

Denis Simonin gladdes åt ett nytt förslag till EU-regler för skydd av djur vid slakt och avlivning. För Sveriges del kan dock förslaget försämra djurskyddet vid slakt.

FÖRSMAK AV ORDFÖRANDESKAPET

Seminariet på Hindåsgården kan kanske ses som en försmak av Sveriges ordförandeskap i EU under 2009. Klart är att en imponerande samling forskare och myndighetsföreträdare från många länder hade kommit till Sverige för att diskutera djurskydd vid slakt och avlivning. De svenska värdarna kunde känna sig nöjda med föredrag och diskussioner på hög såväl vetenskaplig som myndighetsnivå. Alla hade något nytt att ta med sig hem, och det viktiga nätverksskapandet gavs många möjligheter att utvecklas under pauser och kvällar. Kanske resulterar diskussioner från någon kaffepaus under årets seminarium i ytterligare sammankomster i framtiden? ■

PORTRÄTTGALLERIET SVERIGES VETERINÄRER 2006

Boken som många väntat på är nu färdig och på väg till de som förbeställt. Boken sänds som postförskott i enlighet med den uppgifts- och beställningslapp som beställaren fyllt i.

Det var under våren 2006 som SVF började samla in personuppgifter och foton från veterinärer och veterinärstuderande i årskurserna III–VI. Många sände in uppgifterna direkt, och förbundet hade annonser i Svensk Veterinärtidning nr 4, 5, 6 och 7/2006 med uppmaning till dem som ännu inte skickat in sina uppgifter att göra detta.

Boken ***Sveriges Veterinärer 2006***, som innehåller uppgifter om ca 3300 personer, är delvis uppdaterad fram till årsskiftet 2007/2008, därefter har inga ändringar införts.

Beställ

Boken, som kostar **550 kronor inkl. porto och moms**, kan beställas från:
Sveriges Veterinärförbund, Box 12 709, 112 94 Stockholm eller via e-post office@svf.se.

Reseberättelse

Rehabilitera mera

ANNA BERGH, leg sjukgymnast, leg veterinär, VMD.*

Författaren ger en rapport från det femte internationella symposiet om rehabilitering och sjukgymnastik inom veterinärmedicin. De senaste vetenskapliga rönen och handfasta praktiska råd presenterades under fyra dagar i augusti i Minneapolis, USA. Man diskuterade allt från behandling och träning av hästryggar och hundknän till rehabilitering av den australiensiska wombaten.

15 timmars tidsskillnad och en flygresa på 18 timmar – det finns definitivt bättre sätt att ladda inför deltagandet i en konferens. Nåväl, efter att ha lämnat ett vintrigt = regnigt Sydney i början av augusti var det skönt att komma fram till ett somrigt och varmt Minneapolis. Min nuvarande bas i Sydney beror på att jag befinner mig på post-doc vistelse där. Det är något helt fantastiskt med en natur där färgglada papegojor flyger över ens huvud, men det är en annan historia.

Jag och drygt fyrahundra andra, däribland ett tiotal nordbor, var i USA för att delta i ”The 5th International Symposium on Rehabilitation and Physical Therapy in Veterinary Medicine”. Symposiet var organiserat av University of Minnesota, College of Veterinary Medicine och the International Association of Veterinary Rehabilitation and Physical Therapy och vände sig till veterinärer, djursjukvårdare, sjukgymnaster och andra professioner som är intresserade av utvecklingen inom veterinärmedicinsk rehabilitering.

Det femte internationella symposiet om rehabilitering och sjukgymnastik inom veterinärmedicin hölls i Minnesota, USA. Bilden visar en demonstration av vattentraskare under symposiet.

SAMARBETE OCH KOLLEGIALITET

Symposiet inleddes med en fascinerande huvudtalare: Ann Bancroft, den första kvinna som åkt skidor till både nord- och sydpolen. Hon beskrev de utmaningar hon ställts inför när hon som kvinna försökt hitta sponsorer till sina polarexpeditioner. Bancroft drog underhållande paralleller till hur hon trodde det kunde vara att börja arbeta i ett nytt ➤

➤ område, såsom rehabilitering, med otrampade spår och tidvisa ifrågasättanden. Hon beskrev också hur viktigt det är med ett gott lagarbete för att man ska kunna uppnå sina mål. Det var givande att höra henne berätta hur hennes egna mål att nå polerna nu totalt överskuggats av missionen att sprida kunskap om polerna och deras sköra natur och fauna. Dessutom var hennes inledningstal en bra introduktion till symposiet, då temat denna gång var ”Samarbete och kollegialitet”. En viktig del av mötet var att utveckla och stärka samarbetet mellan veterinärer, djursjukvårdare, sjukgymnaster och andra professioner inom rehabiliteringsområdet. Under mötet gavs deltagarna upprepade exempel på hur olika yrkesgrupper kan samarbeta, där varje grupp bidrar med sin kunskap och sitt synsätt till utvecklingen av området. Som ett exempel presenterades flera av föreläsningarna gemensamt av en veterinär och en sjukgymnast.

BRETT PROGRAM

Programmet var uppdelat i olika avdelningar såsom nyckelföreläsningar, vetenskaplig del med evidensbaserad medicin, posterpresentationer och fallpresentationer där sjukgymnaster och veterinärer gemensamt föreläste om samma område. Det diskuterades behandling av så skilda djurslag som häst, hund, katt, fågel och den australiensiska wombaten. För första gången arrangerades förkonferenskurser som mer praktiskt tog upp behandling av hund- respektive hästryggar.

Som specifika exempel på programmets innehåll kan nämnas sjukgymnast Helen Nicholsons frukostmöte om sjukgymnastik av den kritiskt skadade patienten, med fokus på andningsvård. Hillary Clayton från Michigan State University beskrev på ett pedagogiskt sätt hur man i sitt vardagliga arbete kan använda förenklade sätt att utvärdera hästens rörelse. Robin Downing, Windsor Veterinary Clinic, Colorado, höll en underhållande föreläsning om hur synen på djur och deras smärtupplevelse förändrats under tiderna och hur man kan och bör behandla djur med smärta. Det var uppfriskande att höra att veterinärer i USA anser att det är deras plikt att befria djur från lidande, istället för att hålla djuren levande i oändlighet.

BRA BALANS I INNEHÅLLET

Veterinärer och sjukgymnaster höll gemensamma föreläsningar i ämnen såsom ”Rotator cuff injuries in performance dogs”, ”Strategies for small animal neurologic patients” och ”Diagnosis and medical management of disorders of the equine sacroiliac joint and pelvis”.

Deltagarna gavs exempel på olika behandlingsprotokoll såväl som olika specifika praktiska övningar. Det fanns avsatt tid för att diskutera kring de frågor som tagits upp under föreläsningarna. Risken när man arrangerar ett sympo-

Så här glad är man när man presenterar vetenskap. Cecilia Teixeira från Brasilien visar stolt upp sin poster.

sium inom ett nytt ämnesområde är att det blir en övervikt av handfasta råd och praktiska övningar baserade på empirisk kunskap, istället för solid vetenskap. Vid detta symposium var det en bra avvägning mellan handfasta råd och vetenskap. Det är min förhoppning och tro att vi inom snar framtid kan erbjuda ytterligare validerade specifika undersökningsmetoder och behandlingsprotokoll.

TÄVLINGSDJUR OCH ORTOPEDI

Tävlingsdjursmedicindelen av mötet fokuserade på träning och uppbyggnad av den atletiska hunden, såväl som specifik träning för hästryggar och vid olika kapplöpningsskador. Deltagarna fick ytterligare ett gott exempel på hur olika yrkesgrupper kan bidra till ökat kunnande när en ingenjör presenterade sitt forskningsarbete om ”Underwater treadmill gait outcomes in dogs following cranial cruciate ligament repair”.

Man diskuterade hur skada och smärta påverkar djurs beteende och hur man bäst tar hand om åldrande djur. Den ortopediska avdelningen av symposiet fokuserade dels på hundens knä, olika operationsmetoder och deras efterföljande rehabilitering, dels på osteoartrit hos häst. Paneldiskussionerna var långa och livfulla. Om man är intresserad finns möjligheten att köpa konferensmaterialet från University of Minnesota, www.cvm.umn.edu.

KRINGAKTIVITETER

Den sociala biten var också välorganiserad. Det började första kvällen med en middag med smaskig lokal fisk, sedan var det visningar av veterinärfakulteten, det nyligen invigda fantastiska University of Minnesota Equine Center, där vi hade turen att träffa Stephanie Valberg som tidigare jobbat på SLU. Förutom ost och vin bjöds vi på en demonstration av ridterapi. Symposiet avslutades med en galamiddag på det vackra Como ➤

Kompendium VETERINÄRKONGRESSEN 2008

Kompendium, inklusive CD-skiva, med föredrag från 2008 års Veterinärkongress kan beställas från veterinärförbundets kansli. **OBS**: Föredrag från Smådjurssymposium *Ögonsjukdomar och behandling med inriktning på hund och katt* finns ej med i kompendiet.

Kompendiet kostar 520 kronor (inkl porto och moms) vid insättning på Sveriges Veterinärförbunds postgiro 83 80-8. Ange på talongen ”Kompendium 2008”.

Beställning kan även ske per telefon 08-545 558 20 eller per e-post office@svf.se mot faktura.

Mötesdeltagarna bjöds på en demonstration av ridterapi vid the University of Minnesota Equine Center.

➤ Park Zoo and Conservatory Visitor's Center, med mycket god mat, dryck och dans.

I utställningshallen demonstrerades allt, från olika diagnostiseringsmetoder som röntgen och rörelseanalys till apparater som kunde behandla det mesta. Det fanns också postrar uppsatta och en möjlighet att diskutera med deras författare.

Olika intressegrupper tog tillfället att hålla medlemsmöten. The International Association of Veterinary Rehabilitation and Physical Therapy hade sitt första officiella möte och styrelsen berättade om det arbete som lagts ner på att formalisera organisationen, vilka deras mål är, medlemsbestämmelser och närmaste planer. Målet för organisationen är att verka för utvecklingen av veterinärmedicinsk rehabilitering genom att stödja utbildning, forskning och praktik. För ytterligare information kan man titta på websidan www.iavrpt.org.

SNABB UTVECKLING PÅ TIO ÅR

Om man tittar tillbaka till det första veterinärmedicinska rehabiliteringssymposiet i Oregon 1999 har mycket hänt. Då fanns bara ett fåtal ställen där man erbjöd veterinärmedicinsk rehabilitering, få publikationer och sparsamt med forskning inom ämnet. Symposiets mål var då att ge den fysiologiska bakgrunden till rehabilitering: hur vävnader reagerar vid skada, läkning och belastning och att beskriva skillnaderna och likheterna mellan de yrkesgrupper som verkade inom området.

Under de tio år som passerat har det varit en markant utveckling, både vad gäller samarbetet inom området och i den mängd böcker och artiklar som publicerats specifikt om veterinärmedicinsk rehabilitering. Det bådar gott för framtiden. Nästa symposium är 2010 – hoppas vi ses där!

***ANNA BERGH,** leg sjukgymnast, leg veterinär, VMD, 7/33 Kinsellas Drive, Lane Cove, NSW 2066, Australien.

Veterinärer i Malmö
som vill deltaga i
Djurskyddet Malmös
kastrationskampanj för katter
kontakta före 7 december
info@djurskyddetmalmo.se

SKALPELLEN
ÅRSMÖTE OCH KURS
den 15–16 maj 2009
i Sigtuna
Tema
Onkologi/Tumörkirurgi
Vi återkommer med annons
i kommande nummer av SVT.
www.vetrinet.com/skalpellen
VÄL MÖTT!

noterat

Vet stud sköter utsatta kvinnors husdjur

Våldsutsatta kvinnor får inte ta med sig husdjur till skyddat boende. Därför väljer en del kvinnor att stanna kvar i det egna otrygga hemmet. Men nu ställer Uppsalas veterinärstudenter upp som djurpassare, rapporterade Uppsalatidningen den 24 oktober.

– Vi har bildat ett nätverk som ska ta hand om kvinnornas husdjur under tiden de vistas i ett skyddat boende. Djuren får bo hemma hos oss i stället, säger Zandra Jakobsson, veterinärstudent och initiativtagare till nätverket.

Flera veterinärstudenter har deltagit i ett möte med socialtjänsten där de informerades om kvinnojouren och det skyddade boendet Siri i Uppsala. Här kan kvinnor som utsätts för psykiskt och fysiskt våld i nära relationer få en fristad undan sina plågoandar. Men risken för allergier gör att kvinnorna inte får ta med sig sina husdjur. Det resulterar i att många backar ur och väljer att vara kvar i den farliga hemmiljön. Mitra Raftegar, socionom på kvinnoboendet Siri, hyllar därför studenternas initiativ. Många kvinnor försvinner helt ur bilden när de inte kan ta med sig husdjuren, men nu är det bara för oss att kontakta veterinärstudenterna, säger Mitra Raftegar.

SLIPNING

Skär 70:-, Saxar 70:-
Garanti, snabb leverans

Marknadens lägsta priser
på klippmaskiner
Oster A5 inkl skär 1 430:-

Priser exkl moms

Lyckliga Fåret Skärsliperi
Prästavägen 254
263 91 Höganäs
042-722 83, www.lyckliga.nu

Noromectin vet pasta
ivermectin pasta 18,7mg/g mot rundmaskar och styngflugelarver hos häst. Dosspruta á 7,49g räcker till 700 kg häst

Samma spruta men med mer pasta

Naturligtvis till samma pris!

"Äntligen en spruta som passar mina händer och ett pris som passar min plånbok"

- Noromectin-sprutan har betydligt kortare grepp än andra ivermectinsprutor och passar alla händer
- Pastan är fri från smaktillsatser och dessutom vit så att eventuellt spill lätt kan upptäckas
- N-vet erbjuder hästägare vid behov gratis träckprovsanalys
- Kontakta N-vet för beställning av receptblock: Tel: 018 - 57 24 31 / 30, fax: 018 - 57 24 32

Vår målsättning är att alltid erbjuda lägsta pris.

N-vet
LÄKEMEDEL

april 2008

Begreppsförvirring komplicerar EHEC-forskning

ELÖD SZÁNTÓ, leg veterinär, veterinärinspektör.*

I vissa länder används beteckningen EHEC för colistammar som orsakar enterohemorragisk diarré. Andra kallar endast stammar med vissa patogenitetsfaktorer för EHEC medan Sverige har en vidare definition. Den internationella begreppsförvirringen kring enterohemorragisk *E coli* var ett av de problem som belystes vid en internationell konferens i Stockholm nyligen.

Foto: Rocky Mountain Laboratories, US National Institutes of Health.

Kommunikationen kring problemen försvåras på grund av olika innebörd i begrepp som t ex EHEC. Svepelektronmikroskopisk bild av E coli.

Den 25–26 september ägde en internationell konferens om epidemiologin kring EHEC/VTEC och andra patogena *Escherichia coli* rum i Stockholm. Konferensen arrangerades av PEN (Pathogenic *Escherichia coli* network) med Smittskyddsinstitutet (SMI) som värd. Föreläsarna kom från hela världen och representerade förutom läkare och veterinärer även andra yrkeskategorier (hälsoskyddsinspektörer, statistiker etc) som jobbar med dessa frågor.

Konferensåhörarna var relativt få men väldigt intresserade av det stora spektrum ämnen som avhandlades.

SVÅRT GÖRA JÄMFÖRELSER

Det var tydligt att både VTEC (verotoxinproducerande *E coli*) och andra patogena *E coli* (t ex ETEC – enterotoxisk *E coli*, eller EPEC – enteropatogen *E coli* etc) utgör ett stort och växande problem i världen. Den största tyngden tycks dock VTEC O 157 ha, något som återspeglades i de många inläggen runt just det.

Vi fick höra hur EHEC (enterohemorragiska *E coli*) i sin värsta form kan vara ”endemisk” i delar av Argentina, hur situationen är i Australien och om EHEC-utbrott i engelska skolor med centrala matleverantörer.

Det var tydligt att problemen är snarlika i världen men angrips på olika sätt. Kommunikationen kring problemen försvåras på grund av olika innebörd i begrepp som t ex EHEC. I vissa länder använder man beteckningen EHEC för de stammar som orsakar enterohemorragisk diarré, andra kallar endast stammar som har vissa patogenitetsfaktorer för EHEC medan i Sverige begreppet ibland används på alla humanisolat av VTEC. Under sådana omständigheter blir det väldigt svårt att göra rättvisa jämförelser, som bland andra Sven Löfdahl från SMI påpekade i sitt inlägg ”How global is VTEC?”.

HARMONISERING BEHÖVS

Det känns som om en harmonisering kring diagnostiken på humansidan och gemensamma definitioner skulle vara till hjälp i att bättre förstå de här underliga bakterierna. Sedan återstår naturligtvis problemet kring olika ambitionsnivåer och resurser. Uppbyggnaden av stora databaser som i USA, eller sammankopplingen av humanfallen och prevalensen bland djur genom geografiska informationssystem (GIS) är resurskrä- ➤

vande men ger gott hopp om användbara instrument inför framtiden.

Från veterinärt håll presenterades några riktigt intressanta studier med direkt intresse för det praktiska arbetet kring förekomsten av VTEC i djurpopulationer. Bland annat har en belgisk studie om förekomsten av VTEC O 157 i olika nötbesättningar och en italiensk studie om förekomsten av samma bakterie i gödsel resulterat i konkreta tips om provtagningsmetodik som är värd att jobba vidare med.

Sammanfattningsvis var konferensen mycket lärorik och gav användbara kunskaper inför arbetet med att införa ett eventuellt kontrollprogram mot EHEC i Sverige. En stor studie som ska ligga till grund för ett sådant program har för övrigt redan satts igång av Jordbruksverket, SVA och Svenska Djurhälsovården. Framtiden är spännande.

***ELÖD SZÁNTÓ,** leg veterinär, veterinärinspektör, Jordbruksverket/Smittbekämpningsenheten, 551 82 Jönköping.

noterat

Västra Djursjukhuset i årets 100-wattare

Västra Djursjukhuset i Göteborg som öppnade i september 2007 har i år, som första djursjukhus, blivit nominerat till årets 100-wattare i kategorin producentreklam. 100-wattaren är den rikstäckande reklamtävlingen som premierar kreativ reklam som fungerar. 15 reklamkampanjer från hela landet är nominerade, och tävlar om det prestigefyllda priset. Skaparna bakom Västra Djursjukhusets kampanj är reklambyrån ANR BBDO. De väckte stor uppmärksamhet bland annat med helsidesannonser i Göteborgspressen föreställande bilder på klinikveterinärernas underliv, ”så som patienterna ser veterinären”.

– Det här känns helt fantastiskt, säger Elisabeth Bademo, veterinär och delägare i Västra Djursjukhuset, i ett pressmeddelande. Vi känner oss oerhört tacksamma mot våra kunder som på så kort tid uppmärksammat reklamen och gett oss förtroendet att vårda deras djur.

Offentliggörandet av pristagare och prisutdelning skedde den 6 november (efter denna tidnings pressläggning) i Stockholms stadshus.

VETERINARY EXCLUSIVE

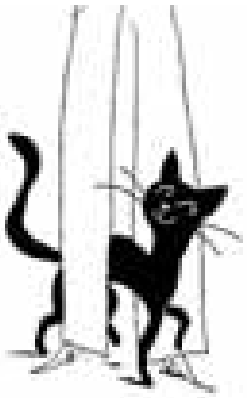

Om katten tigger mindre går den ner i vikt på ett lättare och smidigare sätt...

1 Viktnedgång:
Högt proteininnehåll tillsammans med fiber bidrar till en viktnedgång på mellan 0,5 - 3% per vecka.

2 Förbättrat beteende:
En innovativ sammansättning som förstärker mättnadskänslan och gör att katten tigger mindre.

3 Stärkt motivation:
En 20g portionspåse per 2kg målvikt gör det lätt att utfodra katten och samtidigt följa veterinärens anvisningar. Portionspåsen försäkrar att mängden foder är uppmätt korrekt.

4 Viktprogram:
Slim Fit hjälper till med instruktioner och portionering, gör djurägare medvetna.....
Följ programmet!

Slim Fit PROGRAMME

...portionspåse för bättre kontroll:
en Satiety Support innovation

1 box med 14 portionspåsar á 20 g torrfoder
Kan med fördel blandas med våtfoder.

ROYAL CANIN
VETERINARY DIET

VETERINARY

Fler djursjukvårdsyrken får behörighet

Regeringen överlämnade den 30 oktober ett lagförslag om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård till lagrådet. Lagförslaget innebär att fler yrkesgrupper än veterinärer inom djursjukvården behörighetsregleras, t ex genom legitimation, och får rätt att utföra behandlingar utan att veterinären bär ansvaret. Att fler yrkesgrupper legitimeras ökar också tryggheten för den som måste söka vård för sitt djur, anser regeringen.

– Jag vill se att kompetensen som finns hos personalen som jobbar med djursjukvård verkligen kommer till sin rätt. Genom att legitimera djursjukskötare och ge dem rätt att självständigt utföra vissa behandlingar, kommer veterinärerna att frigöras till andra, mer specialiserade uppgifter. Då får djuren rätt vård av rätt person, kommenterar jordbruksminister Eskil Erlandsson.

För hovslagare och för humanmedicinska legitimationsyrken föreslås en behörighetsreglering genom ett godkännandeförfarande. De behörighetsreglerade yrkesutövarna ska benämnas djurhälsopersonal.

Stiftelsen Ivar och Elsa Sandbergs stipendiefond

Sällskapets för Veterinärmedicinsk Forskning styrelse ledigförklarar härmed stipendier ur Ivar och Elsa Sandbergs stipendiefond för livsmedelshygienisk forskning. Ändamålet med fonden är att främja vetenskaplig forskning inom livsmedelshygienens område eller inom områden som har direkt betydelse för livsmedel och livsmedelshygien.

Disponibelt belopp för årets utdelning är cirka 480 000:–. Notera att förvaltningsavgifter eller andra generella påslag inte beviljas med mer än högst 14 % (exkl. moms i förekommande fall).

Ansökan, i 8 exemplar, ställs till:
Styrelsen, Sällskapet för veterinärmedicinsk forskning,
c/o Renée Båge, Svalvägen 5, 756 52 Uppsala.
Ansökan skall ha **inkommit senast måndagen 15 december 2008**.

Ansökan skall vara på max 5 sidor och innehålla:
Bakgrund, Målsättning, Metoder, Arbetsplan och Budget för projektet.
En kortfattad CV för huvudsökande skall bifogas.

Ytterligare upplysningar lämnas av Renée Båge på tel 018-67 25 07 eller e-post renee.bage@kv.slu.se.

Se även Sällskapets hemsida: www.vetmedforsk.se

Har du inte fått

ÅRETS LÖNE-ENKÄT ?

Ta kontakt med kansliet (se nedan) så skickar vi den till dig via e-post eller i pappersform.

En bra lönestatistik ger ett bättre underlag för lönerådgivning och kan bidra till högre löner. Därför vill vi att du så snart som möjligt svarar på enkäten.

office@svf.se • 08-545 558 20

Jobba med gatuhundar i Indien

SOFIA BJÖRK, PFA-volontär.*

Den indiska organisationen People for animals arbetar för herrelösa djur i Indien, främst gatuhundar. Organisationen söker nu veterinärer som vill jobba som oavlönade volontärer under en kortare eller längre tid. Ett arbete för djuren i Indien innebär en stor kulturell resa, menar författaren som själv varit volontär i flera år.

I Indien finns inte bara över en miljard människor, där finns stora mängder herrelösa djur – kor, bufflar, hundar och katter. Många skadas varje år i trafikolyckor och slagsmål och kan gå i veckor med skador som de till slut dör av. Den indiska organisationen People for animals (www.peopleforanimalsindia.org) arbetar för dessa djur.

People for animals (PFA) har 26 kliniker i Indien varav två finns i delstaten Goa på västkusten, en i staden Ponda och en i Vasco da Gama. Där arbetar två veterinärer och cirka tolv djursjukvårdare, alla indier. Förutom att rycka ut efter inkommande samtal om skadade och sjuka djur steriliseras och rabiesvaccineras runt 300 gatuhundar i Goa varje månad. Hundarna fångas in och släpps sedan ut där de hittats någon vecka efter operation. Steriliseringen av gatuhundar är People for animals kärnverksamhet.

Skadad gatuhund från Goa får vård på en av PFAs veterinärkliniker.

Tyvärr anses inte ett arbete med gatuhundar som något fint varför både veterinärer och djursjukvårdare är svåra att få tag på. I och med att People for animals till stor del finansieras av donerade pengar är lönerna låga och arbetet sker relativt primitivt. Avancerade instrument och utrustning finns inte.

VOLONTÄRVETERINÄRER SÖKS

PFA söker nu efter veterinärer som vill volontärarbeta för gatudjuren. Tre veckor eller flera månader, all hjälp uppskattas. PFA kan erbjuda boende och rabiesvaccination men resan till Indien samt mat, visum, försäkringar och övriga kostnader måste volontären stå för själv.

I jämförelse med Sverige arbetas det i ett lugnare tempo i Indien, vilket givetvis kan vara både frustrerande och skönt. En vanlig dag börjar vid niotiden och slutar runt 18, lunch mellan 13.30 och 15. Det är ett varierande arbete där man kommer i kontakt med alla möjliga olika människor och djur. Bland annat krokodiler, apor och ormar har tagits om hand av PFA. Ibland följer veterinär med ambulansen ut och behandlar djur på plats, men oftast hämtar djursjukvårdarna djuren och för dem till djurstallet.

Det kan ibland vara mentalt krävande att uppleva och acceptera indiernas syn på djur. Religionen är alltid närvarande

Problemet med gatuhundar kommer sig bland annat av att hanhundarna är mer populära som husdjur, medan honorna hamnar på gatan och får valpar.

och att avliva ett djur som lider och kommer att dö är inte alltid självklart. Helst vill indierna att gud ska bestämma när djurens liv ska släckas.

GOA

I Goa bor drygt en miljon människor varav en tredjedel är kristna katoliker, till skillnad från resten av Indien där bara 2,3 procent är kristna. Det är en gammal portugisisk koloni som bland annat lämnat efter sig vackra hus och andra byggnader.

Naturen är grön och överallt vajar kokospalmer. Goa är även berömt för den goda cashewnöten. Kanske mest känd är dock Goa för sina stränder som kantar hela kustremsan från norr till söder.

Trots att utvecklingen snabbt går framåt i Indien nu, är klasskillnaderna tydliga. Vissa lever i små hus utan indraget vatten eller toalett, medan andra bor i pampiga villor. Men husdjuren återfinns både hos fattiga och rika.

HANHUNDARNA MER POPULÄRA

Problemet med gatuhundar kommer sig bland annat av att hanhundarna är mer populära som husdjur, medan honorna hamnar på gatan och får valpar med hanarna som har ett hem men ändå springer fritt. Om ägarna till alla hanhundar tog sitt ansvar och kastrerade sitt husdjur skulle gatuhundspopulationen snabbt sjunka.

Ett arbete för djuren i Indien innebär en stor kulturell resa. Är du intresserad och vill veta mer? Kontakta Sofia Björk, sofia_bjork@yahoo.com (volontär under vintrarna sedan 2005).

***SOFIA BJÖRK,** PFA-volontär, Falla 262, 705 92 Örebro.

Are you looking for pain relief?

We Manage pain in horses

NYHET

Butador® vet.

Butorphanol tartrate

Analgesi

Kortvarig smärtlindring under transport.
Häst med kolik.

Sedering

Synergi i kombination med:
detomidin
romifidin
xylazin

Premedicinering

Förpackningsstorlekar:
1 x 10 ml: 405 SEK
5 x 10 ml: 1950 SEK

För ytterligare information: www.Fass.se

Vétoquinol Scandinavia
Box 9 • 265 21 Åstorp
Tel. 042-676 03 • Fax 042-676 04

Upprop

Veterinärhistoriska Museet behöver DITT bidrag

Du antar väl utmaningen från Agria och Länsförsäkringar Skaraborg? Veterinärhistoriska Museet i Skara utvidgar sina lokaler, men behöver veterinärkårens hjälp för att kunna färdigställa de nya utställningarna.

Det veterinärhistoriska museet i Skara är inom sitt område ett av de förnämsta i världen. De trånga lokalerna har dock hittills gjort att samlingarna inte fullt ut kunnat visas. Viktiga delar av historien saknas också helt i utställningarna.

Genom att SLUs bibliotek flyttat till nya lokaler kan museet nu disponera hela huset där det idag är inrymt – den så kallade Brogårdsbyggnaden. Lokalerna har under 2007/08 genom SLUs försorg helrenoverats och fullt ut handikappsanpassats. Nu får vi därför fantastiska möjligheter att bygga upp ett nytt museum där vi också kan utnyttja moderna presentationsmöjligheter.

Museet har de senaste åren arbetat mycket med planeringen av utvidgningen och är nu redo att förverkliga tankarna. Arbetet med att färdigställa de nya utställningarna beräknas ta ca ett år.

DUBBLAR VETERINÄRKÅRENS BIDRAG

Naturligtvis är det förenat med stora kostnader att utvidga museet och skapa nya utställningar, liksom att modernisera de redan befintliga. Kostnaderna har beräknats till ca 3 miljoner kronor om alla idéer ska kunna genomföras.

Medel har sökts från sponsorer men vi vädjar också till landets veterinärer och övriga som vill stödja museet. Hittills har vi erhållit ca 1,5 miljoner

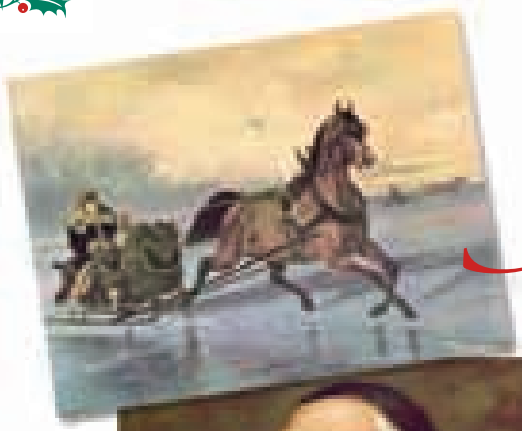

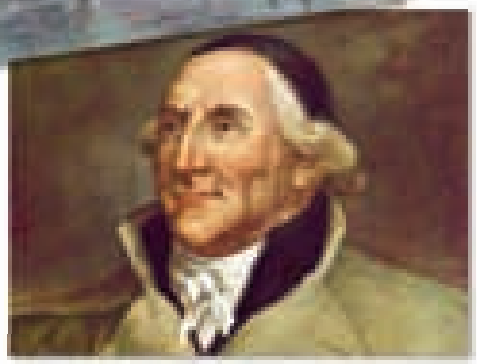

Julkort

MOTIV A

Julkort med motivet ”Överdirektör S A Norling omkring 1840 på väg från Skara till Stockholm körande hingsten Sultan” säljes till förmån för förbundets fond för informationsverksamhet. Kortet finns med eller utan hälsningen ”God Jul och Gott Nytt År”, samt med engelsk text.

MOTIV B

Till förmån för förbundets understödsfond försäljes julkort med motiv av Petter Hernqvist (oljemålning av Per Krafft d y). Finns endast med text ”God Jul och Gott Nytt År”.

Julkorten beställes från
Sveriges Veterinärförbunds kansli, tel 08-545 558 20.
Korten kostar 3 kr/st + porto och moms

kronor. Vi arbetar dock oförtrutet vidare för att öka denna summa.

Genom ett välvilligt tillmötesgående från Agria och Länsförsäkringar Skaraborg har de lovat att ge ett bidrag på 75 000 kronor samt ytterligare lika mycket som landets veterinärer lämnar (upp till 75 000 kronor).

Vill Du ha en stol i "Veterinärhistoriska Akademien?"

Namnen på alla bidragsgivare kommer att på lämpligt sätt presenteras i museet.

I det bildspelsrum som inom kort kommer att stå färdigt i det veterinärhistoriska museet i Skara (se bild) har vi efter högt föredöme placerat 18 stolar. Som en extra sporre erbjuder museistiftelsen de 18 enskilda personer som senast den 1 mars 2009 lämnat de största bidragen att få sitt namn på en stol i denna "Veterinärhistoriska akademi". Givaren av det största bidraget får namnet på stol nr 1 osv. Vid lika bidrag kommer turordningen av avgöras med slumpgenerator.

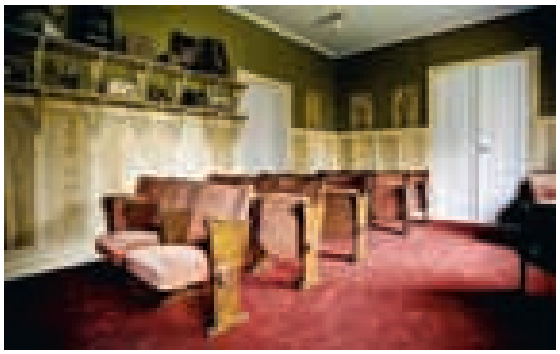

STÄLL UPP PÅ UTMANINGEN

Det är vår förhoppning att alla veterinärer ställer upp på utmaningen från Agria och Länsförsäkringar Skaraborg – antingen man lämnat bidrag tidigare eller inte. Välkommen alltså också du med ditt ekonomiska bidrag! Den som vill bidra med lite extra kan dessutom få en egen stol i den nyinrättade Veterinärhistoriska akademien – se faktarutan.

Använd inbetalningskortet som bifogas detta nummer av SVT eller gör din insättning på annat sätt till PG 50 44 08 – 6, Föreningen Veterinärhistoriska Museets Vänner.

Varmt tack för ditt stöd!

GÖRAN JÖNSSON,
ordf Museistiftelsen
KARIN ÖSTENSSON,
ordf veterinärförbundet
BENGT NORDBLOM,
ordf Museets Vänförening

Noromectin

Effektiva och säkra avmaskningsmedel innehållande ivermectin till låga priser!

Priser och förpackningar:
Apotekets prislista februari 2008 (kr).

NYHET! Nu till 700 kg häst.
Pasta oral, 18,7 mg/g till häst

Förpackning	Pris
1 x 7,49	99,50
2 x 7,49	158,50 (79,25/st)
10 x	622 (62,20/st)
5 x 10 x	2727,50 (54,50/st)

Injektionslösning, 10 mg/ml till nöt, svin och ren

Förpackning	Pris
50 ml	201 (4,20/ml)
250 ml	450,50 (1,80/ml)
500 ml	813 (1,62/ml)
6 x 250 ml	2263 (1,50/ml)

Pour-On lösning, 5 mg/ml till nötkreatur

Förpackning	Pris
250 ml	195,50
1L	596,50
2,5L	1210,50

NYHET!
Oral lösning, 0,8 mg/ml till får

Förpackning	Pris
1L	233,50
2,5L	479

Jämför gärna priset innan Du skriver ut avmaskningsmedel. Det lönar sig!
Vår målsättning är att alltid erbjuda lägsta pris.

N-vet
LÄKEMEDEL

Telefon: 018 - 57 24 30 / 31, Fax: 018 - 57 24 32
E-post: info@n-vet.se, Hemsida: www.n-vet.se

Några apotekskärl från Boskaps-apoteket i Skara

LARS-ERIK APPELGREN, professor emeritus.*

Några av de föremål som anses vara original från Peter Hernqvists 1700-talsapotek är en uppsättning vackra förvaringskärl för mediciner, så kallade ståndkärl. Ett urval av dem presenteras i artikeln och då inte bara själva kärlet utan också dess innehåll samt funderingar kring användningen av den aktuella drogen då och nu.

Detta är meddelande nr 116 från Rådet för veterinärhistorisk och biografisk forskning.

1777 inrättade Peter Hernquist ett apotek vid den av honom grundade Veterinärinrättningen i Skara för att ha läkemedel nära till hands vid sjukdomsbehandlingar. Detta apotek, Boskapsapoteket, tillhandahöll också läkemedel till allmänheten. Konkurrensen ledde till att apotekare Silvius vid det redan tidigare befintliga apoteket i Skara anmälde Hernquist till Collegium Medicum, som lät stänga apoteket. Den följande striden mellan Silvius och Collegium Medicum å ena sidan och Hernquist och Konsistoriet å den andra sidan avgjordes först när Kungl Maj:t ingrep och gav Hernquist tillstånd att fortsätta att driva sitt apotek.

FIGUR 1. *Ca 17 cm hög glasflaska med den "klassiska" Skarakartuschen med texten "Pulv. R. Rub. Tinct." dvs krapprotspulver.*

Försäljningen från Boskapsapoteket upphörde vid Hernquists död 1808, men apoteksverksamheten fortsatte sannolikt för att täcka veterinärinrättningens behov. Man kan fortfarande se delar av apoteket i det Veterinärhistoriska museet i Skara. Där finns bevarade en rad vackra förvaringskärl för mediciner, så kallade ståndkärl. Några av dessa presenteras i denna artikel och då inte bara själva kärlet utan också dess innehåll samt funderingar kring användningen av den aktuella drogen då och nu.

KRAPPROTSPULVER

En glasflaska med texten "Pulv. R.Rub. Tinct." (Pulvis Radix Rubiae Tinctorum, Figur 1) innehåller pulveriserad rot från krapp, Rubia tinctorum (Figur 2 och 3). Detta läkemedel fanns upptaget i den första Svenska Farmakopén (16). Det rekommenderades bland annat vid engelska sjukan, rakit. Roten innehåller ett rött färgämne, alizarin, som numera kan framställas syntetiskt.

I Hernquists handskrift Sjukdomslära, tolkad av Dyrendahl (2) beskrivs Radix rubia tinctorum med följande egenskaper: "urindrivande, lösande, färgar mjölk och skelettben gula". Hernquist skriver i denna handskrift felaktigt att det färgar skelettben gula. I hans Zoopharmacologica (6) anses roten vid förtäring helt korrekt ge upphov till rödfärgning. Så här skriver Hernquist: "Rubia tinctorium från Italien, Schweiz, Södra Europa, planteras hos oss och roten utnyttjas till röd färg. Densamma har long, ledfull, af en pännas tjocklek och är röd. Hon luktar föga, smakar ondt, bäskt och snörper; kraften kommer af dess bäska sammandragande ämne. Den stärker, löser, driver urin. Roten äten färgar ben röda. Ju yngre desto förr färgas ben. På dufwa ➤

FIGUR 2. *Krapp* (Rubia tinctoria). *Bilden från sv.wikipedia.org/wiki/Krapp.*

FIGUR 3. *Krapprot* ("Rubia tingtorum") *från Hernquists eget herbarium. Veterinärhistoriska museet i Skara.*

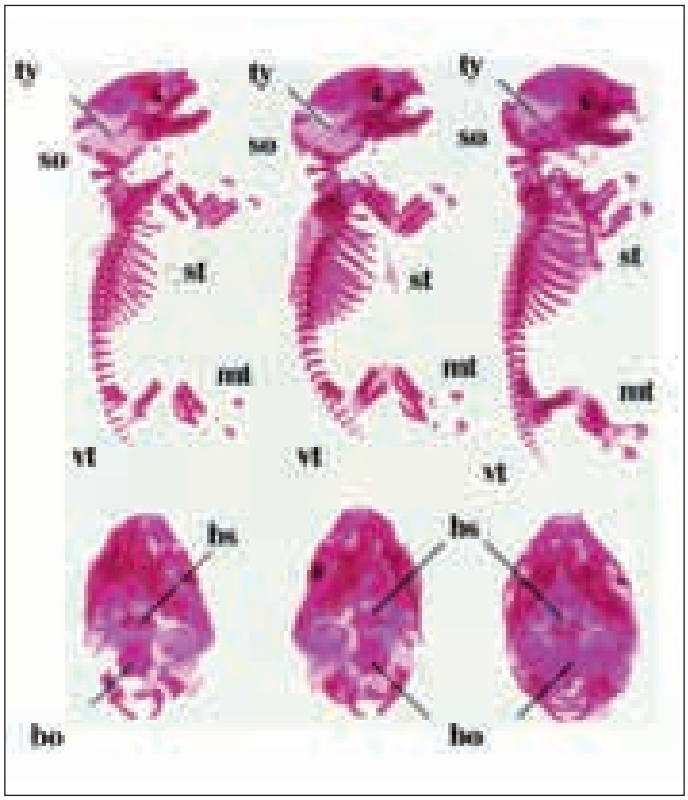

FIGUR 4. *Exempel på alizarinfärgade 18,5 dagar gamla musfoster (17). Bilden hämtad från nätet (www.informatics.jax.org).*

➤ och höns färgas ben efter 3–5 dar, sedan [de] allenast ätit 2 a 3 dragmer. Somliga djur blifwa deraf matta och swaga. De täta ben bli rödare än swampiga, ytan rödare än det inre. Senorna rådna. Denna bensrådnad aftar med tiden sedan kreaturen ätit annat..."

Ingen effekt mot rakit

Det är kanske inte förvånande att man trodde att detta läkemedel ska kunna påverka förändringar i ben eftersom de så påtagligt påverkas och färgas röda. Sålunda rekommenderar Hernquist krapprot i en läkemedelsblandning vid engelska sjukan hos hundar. Förutom krapprot ingår järnfilsspån och kassiablommor i de piller som skulle ges morgon och kväll under en 14-dagarskur. Eftersom engelska sjukan orsakas av brist på vitamin D är det dock inte sannolikt att krapp skulle ha haft någon effekt på hundar med rakit, roten har nämligen inte visats innehålla vitamin D. Inte heller kan kassiablommor eller järnfilsspån ha haft någon inverkan på rakiten.

Kassiablommor (*Flor Cassiae*) som Hernquist förskriver är med största sannolikhet kanelträdets blomknoppar. Lindgren (7) skriver så här: "Ph. Su. V upptager *Flores Cinnamoni ceylanici* 'fordom kallade *Flores cassiae*' o de efterfrågas ännu någon gång på apoteken under namnet Kanelknopp."

Det är dock högst intressant att den av Hernquist och andra samtida beskrivna övergående rödfärgningen av skelettet i dag har en utbredd användning inom forskning och läkemedelstestning. För att lättare kunna bedöma eventuella läkemedelsframkallande skelettförändringar på foster färgas deras skelett med alizarin – färgämnet i krapprot (Figur 4).

Hernquist beskrev också hur man skulle behandla hästfeber, nervfeber och rots med krapprot i kombination med andra läkemedel – sannolikt utan annan framgång än en eventuell placeboeffekt.

Syntetisk framställning av alizarin

I Nationalencyklopedin (12) lämnas följande redogörelse (något förkortad) om hur krapprotsodling blev olönsam från en dag till en annan:

"Krapprot, jordstammen av växtarten krapp innehåller ett rött färgämne, så kallat turkiskt rött, som utgör en blandning av främst alizarin (krapprött) och purpurin. År 1868 visade Carl Graebe och Carl Liebermann i ett laboratorium i Berlin att såväl alizarin som purpurin vid upphettning tillsammans med zinkpulver reduceras till det i stenkolstjära rikligt förekommande kolvätet antracen. Året därpå lyckades de framställa alizarin ur antracens oxidationsprodukt antrakinon. Genom sulfonering av antrakinon, åtföljd av oxiderande alkalismältning, kunde alizarin framställas i stor skala, och på få år blev därmed krapprotsodling olönsam."

ROSMARINOLJA

Det första man tänker på i dag när man ser det gamla vackra ståndkärlet (Oleum rosmarini, Figur 5) är naturligtvis olja från den välkända kryddväxten rosmarin, *Rosmarinus officinalis* (Figur 6). Men det är nog snarare fråga om olja från *Rosmarinus sylvestris*, eftersom skvattram

FIGUR 5. *Ca 9 cm hög glasflaska med texten "Ol: Rosm:" på den något förenklade kartuschen. Den vackra rosetten som finns på de flesta andra glaskärlen saknas. Huruvida innehållet varit olja från rosmarin eller skvattram diskuteras i texten.*

(getpors) (Figur 7) hette så på 1700-talet. I dag är det allmänt vedertagna latinska namnet på skvattram *Rhododendron tomentosum Harmaja* (tidigare i 'modern' tid *Ledum palustrae*, L).

I den första svenska farmakopén (16) fanns såväl *Rosmarinus sylvestris* = skvattram, som *Rosmarinus officinalis* = rosmarin, upptagna. I Linnés flora från 1755 (8) finns bara *Rosmarinus sylvestris*, dvs skvattram, upptagen i förteckningen över medicinalväxter (= "Örter som på apoteken brukas"). Detta beror sannolikt på att rosmarin inte är en inhemsk svensk växt. Peter Hernquists beskriver också i en av sina handskrifter (6) hur man destillerar "en stinkande olja" från skvattram (jämför kommande stycke) och därför är det mest sannolikt att flaskan från hans apotek innehöll just olja från den "vilda" rosmarinen.

Skvattram

"Rosmarin" = skvattram (*Rhododendron tomentosum Harmaja*) (Figur 7). Linné anger i sin flora (8) bland annat att "löss hos nötkreatur och svin kunna fördrivas genom tvättning med dekokt av växten". Själv beskriver Hernquist skvattram på följande sätt:

"...en liten buske på sanka ställen, ser ut som Rosmarin. Luktar starkt, döfwar, smakar bitter aromatisk sammandragande. Deraf destilleras en stinkande olja. Watn extract smakar söt först, sen bitter, sidst sammandragande. Det hartsagtiga är bittert sammandragande. Den är döfwande och sammandragande, blodrenande, urin- och swettdrifwande, smärtstillande, lindrigt afförande och något kräkande. J utslag brukas in och utwärtes..." (6).

Det är alltså den sammandragande effekten som Hernquist är ute efter när han rekommenderar skvattram vid inflammationer: "under stundom är fibernas och rörens slapphet orsak till Wätskornas stockande". Medicinalväxten skvattram fanns med i den svenska farmakopén mellan 1775 och 1901. Användning av skvattram förekom i folkmedicinen även så sent som 1917 vid behandling av reumatiska åkommor och gikt.

I en undersökning över några svenska medicinalväxters antiinflammatoriska effekt har Tunon och medarbetare (20) visat att skvattram *in vitro* har en 50 procents hämmande effekt på prostaglandinsyntes och 70 procents hämning av PAF-inducerad exocytos. Detta bedömer författarna som en måttlig hämning av dessa markörer för antiinflammatorisk aktivitet. Skvattram innehåller dels fenoler, dels essentiella oljor som kan tillskrivas den antiinflammatoriska effekten. *Ledi palustrae aeteroleum* hämmar cyklooxygenas *in vitro* och carvacrol ansågs vara den verksamma komponen- ➤

FIGUR 6. Rosmarinus officinalis. *Foto av ett i kruka inomhus övervintrat exemplar på Vikbolandet 2008.*

FIGUR 7. *Skvattram,* Ledum palustrae, *i Rönö, E-län.*

FIGUR 8. *Ca 9 cm hög glasburk med texten "*Pulv.gratiol. *off.", dvs pulveriserad jordgalla,* Gratiola officinalis. *Det latinska artnamnet anger att det är "Guds nådes ört". Detta pulver hade bland annat kraftigt laxerande egenskaper.*

➤ ten. I en undersökning med den närbesläktade *Ledum groenlandicum* (numera *Rhododendron groenlandicum*) kunde man visa att metanolextrakt av denna grönländska "skvattram" bland annat hade en antiinflammatorisk effekt *in vitro* (1). Dessa författare anser att ursolinsyra (ursolic acid) är den verksamma komponenten i extraktet. I en kinesisk undersökning från 2006 (10) visas att *Ledum palustrae L* innehåller 1,3 procent ursolinsyra (torrvikt), vilket ytterligare visar att skvattram innehåller antiinflammatoriska komponenter.

Ringbom och medarbetare (17) har visat att ursolinsyra från groblad, *Plantago major*, är en potent hämmare av cyclooxygenas-2 jämförbar med NSAID-preparat som t ex ibuprofen och napoproxen. Man kan alltså inte helt utesluta att Hernquist kunde ha haft en viss terapeutisk effekt av den destillerade "stinkande oljan" från *Ledum palustrae* "på ringare och Inskränckt Inflammation" när den applicerades utvärtes. Det är onekligen intressant att jämföra Hernquists behandlingar med dagens utvärtes lokalbehandling av inflammatoriska processer med geler som innehåller t ex ibuprofen, ketoprofen och diklofenak. Dessa läkemedel är effektiva cyklooxygenashämmare och bromsar inflammationer och lindrar därmed förenad smärta även vid ingnidning på huden.

Egentlig rosmarin

"Egentlig" rosmarin, *Rosmarinus officinalis* (Figur 6) var känd både i den tidiga egyptiska och grekiska läkekonsten och beskrivning av destillat från bladen finns från 1300-talet. Namnet rosmarin kommer från orden ros = dagg och marinus = hörande till havet, alltså "dagg från havet".

Hernquist nämner inte rosmarin i sin sjukdomslära, men beskriver den bland annat på följande sätt i sin handskrift Zoopharmacologia (6):

"Rosmarin från södra Europa har stark balsamisk lukt, ei för alla angenäm och stark kryddagtig smak, hettande, campheraktig, bitter. Dess kraft beror på en aetherisk olja ... Den holler ock harts och kåda. Frön nyttjas. Af Blommorna göras *Conserva Spiritus*, ungers watn. Den retar, hettar, upplöser, nerfstärkande, fördelande, wäderdrifwande. Brukas utwärtes till nerfstärkande fördelande bad och omslag, hwartil blandas kummin, Salvia och brukas på förslappade delar, kalla swulster, mot brand. Den destillerade oljan af blommorna har gul eller grön färg, luktar starkt, men ei angenämt, gammal får Camphert lukt. Den brukas utwärtes som et fördelande, nerfstyrkande och blandas då med feta och oljor för att inriwfa på försträckta leder och lamma delar..."

Som tidigare nämnts finns rosmarinolja från "äkta" rosmarin upptagen i den första svenska farmakopén (16). Ett spritdestillat av rosmarin vann stor berömmelse på 1300-talet eftersom det användes som "toilettmedel" av den ungerska drottningen Elisabeth och kal-

FIGUR 9. *Pressat exemplar av jordgalla,* Gratiola officinalis, *från det "Lilla herbariet" daterat till 1700-talet. Fotograferat i Veterinärhistoriska museet i Skara.*

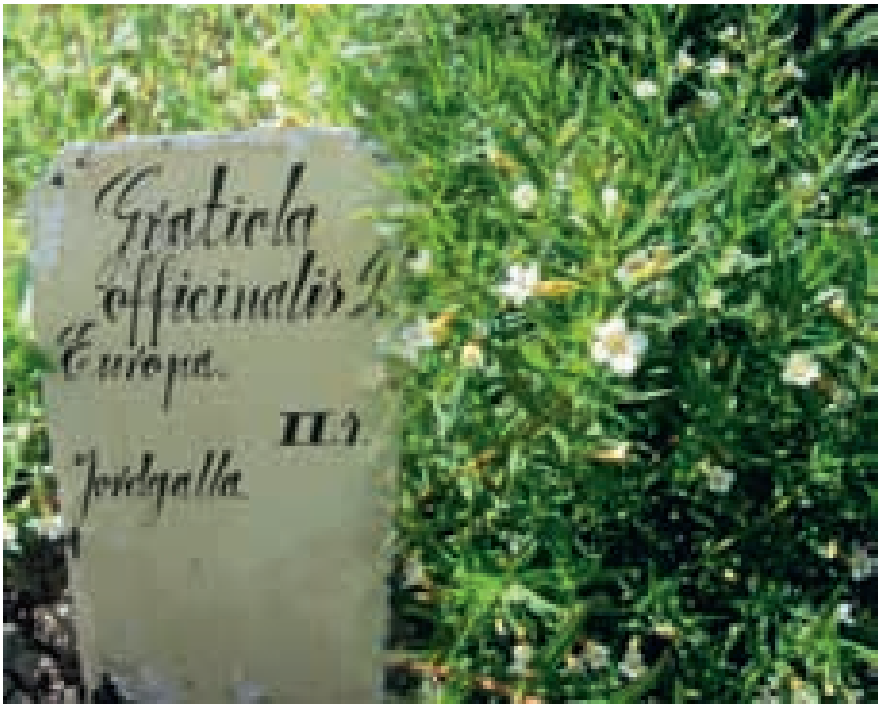

FIGUR 10. *Jordgalla,* Gratiola officinalis*, fotograferad i Linnéträdgården i Uppsala 2008.*

FIGUR 11. *Ca 20 cm högt svarvat träkärl med kartusch i rocailleteknik. Texten "Gum: tacam" anses betyda att burken innehållit hartser med samlingsnamnet tacamahaca.*

lades följdriktigt "Ungerska drottningens vatten". Detta nämner också Hernquist i sin handskrift: "ungers watn". Det brukar kallas den först kända parfymen (7).

Den medicinska användningen blev så småningom begränsad till utvärtes behandling som hudretande medel i liniment (9), men på senare år har extrakt från rosmarin visats ha effekt på såväl tumörtillväxt som på inflammation *in vitro* (15, 21). En intressant användning av rosmarinextrakt publicerades så sent som i augusti 2008: karnosinsyra, som är en av de bioaktiva polyfenoler som påvisats i rosmarin, har visats ha en skyddseffekt mot neurotoxiska miljögifter (dieldrin) i dopaminerga neuron i hjärnan (14).

Sin givna plats inom kokkonsten har rosmarin dock behållit sedan antiken. Vem tycker inte att rosmarin utgör ett underbart komplement till vitlök när lammsteken ska kryddas? Sedan kan man kanske tycka att det går för långt när destillat från rosmarin tillsätts i fårfoder. Inte för att lammsteken ska smaka rosmarin, utan för att lammen ska få högre halt av antioxidanter i köttet (11).

JORDGALLA

Den relativt lilla glasburken har innehållit pulveriserade, torkade delar av jordgalla (Pulvis gratiolae officinalis, Figur 8). Ett pressat exemplar av denna på 1700-talet uppskattade medicinalväxt finns också i det Lilla herbariet (Figur 9) på Veterinärhistoriska museet i Skara.

Jordgalla (*Gratiola officinalis*) (Figur 10) fanns upptagen i den första svenska farmakopén från 1775: "*Gratiola officinalis*, Jordgalla. Guds nådes ört (ört, odlad, perenn)" (16). Hernquist beskriver dess användning bland annat som kräk- och laxermedel (6), men nämner också dess egenskaper för att "fördriva matskar", dvs inälvsparasiter. Han skriver också att "J Swins Cyanche kokas en hand full i 2 quarter watn...". Cyanche är en benämning på allvarlig halssvullnad med kvävningsrisk. Såvitt jag har kunnat se finns jordgalla inte alls nämnd i Hernquists Sjukdomslära (2).

Jordgalla har också gått under benämningen "Purgierkraut", dvs laxeringsört. Enligt Lindgren (7) innehåller den "en skarpt bitter glykosid, gratiolosin, som verkar icke allenast afförande utan också urindrifvande, men då den i större doser förorsakar konvulsioner m fl symtom från nervsystemet, begagnas den numera sällan. Finnes icke längre i farmakop." Detta är skrivet 1918 och sedan dess kan man betrakta dess användning som obefintlig inom skolmedicinen.

För veterinärmedicinens del kan man uppmärksamma det faktum att jordgalla anses kunna göra mjölken giftig om nötkreatur betat på ängar där växten funnits i riklig mängd (19). Jordgallans giftighet avskräcker dock inte homeopater. I deras verksamhet förekommer fortfarande jordgalla och man kan hitta en produkt på Läkemedelsverkets lista ➤

FIGUR 12. *Blomma från trädet* Calophyllum inophyllum*, en av de arter vars frön anses lämna harts till tacamahaca. Jämför Figur 11. Bilden från: n.wikipedia.org/wiki/Alexandrian_Laurel*

➤ över homeopatika i Sverige som utgår från jordgalla. Jordgallan innehåller främst elaterinid (4), som är ett drastiskt laxermedel, men det ger även upphov till njur- och hjärtskador. I en homeopatisk beredning är den verksamma substansen dock så utspädd att den högst sannolikt inte kan orsaka någon påverkan alls – förutom en eventuell placeboeffekt.

TACAMAHACA-HARTSER

Den vackert svarvade träburken med den hårda förkortningen ”Gum: Tacam.” (Figur 11) anses av Göthberg (5) ha innehållit hartser med ett samlingsnamn, tacamahaca. Samme Göthberg har kommenterat tacamahaca i översättningen av den första svenska farmakopén (16). Han ifrågasätter om *Fagara octandra L*, är den korrekta moderväxten och menar att tacamahaca är ett samlingsnamn för flera hartser från Ostindien och Ostafrika (Calophyllum-arter, Figur 12) och från Västindien (*Bursera tomentosa*). Han har också följande kommentar i sin översättning av Pharmacopoea Svecica: ”Ett vackert svarvat ståndkärl från 1700-talets slut finns i det gamla boskapsapoteket vid veterinärinrättningen i Skara” (16).

Namnet på den aktuella hartsen låter i sig som en trollformel: ”tacamahaca!” En av Abildgaards elever, lundamedicinaren A H Florman, skriver i en odaterad handskrift hur man försökte bota sjukdomstillstånd med just trollformler: ”En del villa curera swindel med att viska Abracadabra i hästens öra” (13). Hernquist, som också i sina skrifter beklagar vidskepelse, nämner inte denna drog i sina skrifter inom veterinärmedicinen.

Hartser av olika slag användes för tillverkning av plåster, men användes också invärtes med diverse dubiösa indikationer. Dessa hartser har också använts som rökelse.

SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

De beskrivna ståndkärlen representerar några av de föremål som anses vara original från Hernqvists 1700-talsapotek. Det första tillhör kategorin större glasflaskor med påmålad kartusch ”*Pulv. R.Rub. Tinct.*” (Figur 1). Man antar att en lokal Skaramålare har anlitats av Hernquist för dessa vackra kartuscher. Innehållets medicinska användning mot bland annat rakit har beskrivits i Hernquists efterlämnade skrifter.

Kärlet som innehållit ”*Ol. Rosmar.*” är ett mindre glaskärl med en betydligt enklare kartusch (Figur 5). Den saknar den rosettprydnad som annars är karakteristisk för Boskapsapotekets glaskärl. Den lilla rosmarinoljeflaskan verkar ha målats av en inte fullt så artistisk målare. Kärlet ger också upphov till funderingar eftersom man inte kan vara helt säker på om det innehållit olja från rosmarin eller skvattram. Enligt egna funderingar och beskrivningen av hur man bereder skvattramolja i Hernquists efterlämnade skrifter kan det anses sannolikt att kärlet faktiskt innehållit olja från *Rosmarinus sylvestris*, som skvattram kallades på Hernquists tid. Både Linné och Hernquist har i sina skrifter påpekat det goda och nödvändiga att använda inhemska växter framför svårodlade importerade växter. Rosmarin kan inte övervintra på friland i vårt land. Beteckningen ”Rosm.” förekommer också på andra kärl i apoteket: en större glasflaska med påmålad etikett ”*Spirit. Rosm.*” har sannolikt innehållet spritextrakt av ”äkta” rosmarin. En flaska, med den ursprungligen påmålade kartuschens text avlägsnad, har försetts med en senare påklistrad etikett ”*Spir. Rosmar. Comp.*”. Den har sannolikt innehållit ”äkta” rosmarin. De senare nämnda kärlen visar att även ”äkta” rosmarin kommit till användning på Boskapsapoteket. Ett pressat exemplar av *R officinalis* finns också i herbarierna på Veterinärhistoriska museet (Figur 13).

FIGUR 13. *Foto av ett pressat exemplar av* Rosmarinus officinalis *från ett av de 1700-talsherbarier som finns på Veterinärhistoriska museet.*

Pulvis Gratiola Officinalis är innehållet i den relativt sett lilla glasburken med ganska vid öppning (Figur 8). Den är försedd med den eleganta ”Skarakartuschen” och innehållet har säkert kommit till användning i Hernquists veterinärmedicinska verksamhet. Han har dock inte beskrivit det på den tiden vanligen förekommande avföringsmedlet i form av pulveriserad jordgalla i sina mest kända handskrifter.

Det fjärde exemplet på originalkärl (Figur 11) från Boskapsapoteket är den elegant svarvade träburken med förkortningen ”*Gum: Tacam.*”. Den är ett av Veterinärhistoriska museets 17 bevarade träkärl, som är målade i blåa och gråa nyanser. Kartuscherna är prydda med rocailleornament, som är uppbyggt av snäck- och musselformer i förening med C- och S-svängda kurvor och anses vara rokokons karaktärsornament enligt Nationalencyklopedin. Tyvärr har tolv av dessa kärl totalt oläsliga texter. De har försetts med nya, numera delvis trasiga etiketter. Troligt är att man medvetet

utplånat ursprungstexten, när kärlen använts för andra droger än de ursprungligen varit avsedda för. Det välbevarade aktuella träkärlet med texten "*Gum: Tacam*" hade ett innehåll som inte längre hör hemma i dagens skolmedicinska läkemedelsarsenal, men kan förekomma som rökelse och i diverse naturmedel.

TACK

Ett stort tack till Stiftelsen Gösta Björkmans fond, Veterinärhistoriska museet i Skara för ekonomiskt bidrag. Tack även till Wei Zhang, doktorand vid Institutionen för biokemi och organisk kemi vid Uppsala universitet, för hjälp med översättning av en kinesisk artikel.

Referenser

1. Dufoura D, Pichetta A, Mshvildadzea V, Bradette-Héberta M-E, Lavoiea S, Longtina A, Lapriseb C & Legaulta J. Antioxidant, anti-inflammatory and anticancer activities of methanolic extracts from Ledum groenlandicum Retzius. J Ethnopharmacol, 2007, 111, 22–28.
2. Dyrendahl I. Peter Hernquists sjukdomslära – husdjurens inre sjukdomar. En handskrift om 1700-talsmedicin vid Veterinärinrättningen i Skara. Stockholm, Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien, 1996, 309 sidor.
3. Encyclopaedia Britannica: www.britannica.com/Ebchecked/topic/280187/ hyssop#ref=re277296.
4. Gmelin R. Wirkstoffanalyse von Gratiola officinalis L. Arch Pharm, 1967, 300, 234–240.
5. Göthberg G. Peter Hernqvist och boskapsapoteket vid veterinärinrättningen i Skara. Svensk Farmaceutisk Tidskrift, 1973, 77, 947–952.
6. Hernquist P. Zoopharmacologia. Manuskript HS059 (1803–1805?). Skara, Sverige, Hernquistbiblioteket, 210 sidor.
7. Lindgren J. Läkemedelsnamn, ordförklaringar och historik. Lund, Berlingska, 1927.
8. Linné C von. Svensk flora (Flora Svecica) 1755. I svensk översättning, Stockholm, Forum, 1986.
9. Ljungdahl M. Recepthandbok. Malmö, Gleerups, 1953.
10. Ma X, Mao Z, Zheng C, Sun Y & Zhou B. Determination of ursolic acid in Ledum palustrae L. by RP-HPLC. Chinese Journal of Chromatology, 2006, 24, 208 (In Chinese).
11. Monino I, Martinez C, Sotomayor JA, Lafuente A & Jordán MJ. Polyphenolic transmission to Seguereno lamb meat from ewes' diet supplemented with the distillate from rosemary (Rosmarinus officinalis) leaves. J Agric Food Chem, 2008, 56, 3363–3367.
12. Nationalencyklopedin, www.ne.se.
13. Palmborg N. Ett försvarstal för Ars veterinaria. Bot för boskapssot. Svensk veterinärmedicin 200 år. Stockholm, Sveriges Veterinärförbund, 1975.
14. Park JA, Kim S, Lee S-Y, Kim DK, Kim S-J & Chun HS. Beneficial effects of carnosic acid on dieldrin-induced dopaminergic neuronal cell death. NeuroReport, 2008, 19, 1301–1304.
15. Peng CH, Su JD, Chyau CC, Sung TY, Ho SS, Peng CC & Peng RY. Supercritical fluid extracts of rosemary leaves exhibit potent anti-inflammation and anti-tumor effects. Biosci Biotechnol Biochem, 2007, 71, 2223–2232.
16. Pharmacopoea Suecica 1775 i svensk översättning. Stockholm, Apotekarsocieteten, 1997.
17. Ringbom T, Segura L, Noree Y, Perera P & Bolin L. Ursolic acid from Plantago major, selective inhibitor of cyclooxygenase-2 catalyzed prostaglandin biosynthesis. J Nat Prod, 1998, 61, 121–1215.
18. Schipani E, Lanske B, Hunzelman J, Luz A, Kovacs CS, Lee K, Pirro A, Kronenberg HM & Juppner H. Targeted expression of constitutively active receptors for parathyroid hormone and parathyroid hormone-related peptide delays endochondral bone formation and rescues mice that lack parathyroid hormone-related peptide. Proc Natl Acad Sci USA, 1997, 94, 13689–94.
19. Stodola J & Volak J. Tidens stora bok om läkeväxter. Stockholm, Tidens förlag, 1988, 160.
20. Tunon H, Olavsdotter C & Bohlin L. Evaluation of anti-inflammatory activity of some Swedish medicinal plants. Inhibition of prostaglandin biosynthesis and PAF-induced exocytosis. J Ethnopharmacol, 1995, 48, 61–76.
21. Wang R, Li H, Guo G, Li X, Yu X, Li H, Wang J, Liu F & Chen X. Augmentation by carnosic acid of apoptosis in human leukaemia cells induced by arsenic trioxide via upregulation of the tumour suppressor PTEN. J Int Med Res, 2008, 36, 682–690.

***LARS-ERIK APPELGREN,** professor emeritus, Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap, Avdelningen för patologi, farmakologi och toxikologi, SLU, Box 7028, 750 07 Uppsala.

Stipendium

STIFTELSEN SVENSKA KVINNORS DJURSKYDDSFÖRENING

I anslutning till sitt 100-årsjubileum instiftade Svenska Kvinnors Djurskyddsförening en fond. Dennas ändamål skall vara att erbjuda anställda, i första hand veterinärer, vid landets djursjukhus möjlighet till *studier och förkovran avseende speciella djursjukdomar eller behandlingsåtgärder*. Fondens avkastning utdelas i form av stipendium.

Stiftelsen Svenska Kvinnors Djurskyddsförening förklarar härmed ovannämnda stipendium till ansökan ledigt. I ansökan, som skall vara *stiftelsen tillhanda senast den 1 februari 2009*, skall redovisas ändamål samt plan och beräknade kostnader för det projekt som avses genomföras, likaså om bidrag sökts hos annan bidragsgivare för samma ändamål. Mottagare av stipendium skall senast sex månader efter användning av detta till Stiftelsen inlämna en kortfattad redogörelse häröver.

Närmare upplysningar kan fås per telefon 08-783 03 68 (kl 10.00–13.00).
Stiftelsens adress är: Box 5867, 102 40 STOCKHOLM.

noterat

Heimdahl ny avelschef på Flyinge

Veterinär Karl-Henrik Heimdahl har nyligen tillträtt tjänsten som avelschef på Flyinge Kungsgård, rapporterar Nyhetsbrev nr 4/08 från Flyinge. Han kommer närmast från ATGs hästklinik i Åby där han varit verksam sedan 1982 med klinikansvar sedan 2003. Sedan 25 år tillbaka är Karl-Henrik Heimdahl medlem i Avelsvärderingsnämnden (AVN), bland annat som ordförande med huvudansvar på exteriörbedömning. Dessutom har han hunnit arbeta aktivt inom sporten i olika sammanhang, bland annat som FEI-veterinär vid diverse evenemang som Scandinavium, VM m fl.

– Jobbet som avelschef ger mig en möjlighet att påverka hingstbiten tidigare än vad jag förut kunnat göra. Flyinge har länge varit en ledande aktör på hingstmarknaden och behöver stärka sin position ytterligare. Jag vill att Flyinges varumärke är en kvalitetsstämpel – väljer man en hingst på Flyinge så ska man som uppfödare känna sig trygg och få kvalificerad hjälp, kommenterar Heimdahl sitt nya arbete till Flyinges nyhetsbrev. ■

Forskningspropositionen bra för SLU

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU får sammanlagt 95 miljoner kronor extra under fyra år i den forsknings- och innovationsproposition för 2009–2012 som forskningsminister Lars Leijonborg presenterade den 23 oktober. Tillskottet motsvarar en ökning med 12,9 procent vilket placerar SLU på en sjätteplats bland universiteten. SLU kommer att få ungefär hälften av anslaget redan under 2009.

– Jag tycker att vi har fått en god utdelning och ser positivt på våra möjligheter att öka utdelningen framöver, inte minst med tanke på våra nyrekryteringar av högre akademisk personal, säger SLUs rektor Lisa Sennerby Forsse i en kommentar.

Universitet och högskolor kommer också att tilldelas delar av anslaget efter en ny form av kvalitetsprövning, där de viktigaste kriterierna är citering i vetenskapliga skrifter och förmågan att attrahera externt kapital.

– Det här är också bra för oss. Vi ser goda möjligheter att med råge öka konkurrenskraften inte minst genom nyrekryteringarna, säger Lisa Sennerby Forsse. ■

Prisvärt vaccin från 14:60/dos exkl. moms!

AD&D-03-2008

Tillverkare: LABORATORIOS HIPRA, S.A. Avda. La Selva, 135 - 17170 Amer (Girona) Spain.

MARKNADSFÖRS AV
NORDVACC AB
Box 112, 129 22 Hägersten
Tel:08-449 46 50.
Fax:08-449 46 56
E-mail:vet@nordvacc.se
Hemsida:www.nordvacc.se

NORDVACC

Södermanlands Veterinärförening 100 år

KERSTIN AF UGGLAS, leg veterinär, specialist i hundens och kattens sjukdomar.*

Pingstafton, den 10:e maj, samlades ett flertal av Södermanlands veterinärer med sina respektive på Svenska Jägareförbundets Öster Malma. Orsaken var att fira föreningens hundraårsjubileum.

Sammanlagt 45 gäster deltog i firandet av Södermanlands Veterinärförenings hundraårsjubileum. Dagen var årets dittills varmaste och naturen bjöd på sin allra skönaste försommargrönska.

I Natt-O:s tecken samlades alla gäster klockan fem om eftermiddagen under den stora linden i slottsträdgården. En första vätskekontroll serverades av flinka bartendrar, föreningens vice ordförande Maria Eliasson och skattmästare Göran Ström. Det illustra sällskapet uppdelades sedan i lag för att bege sig ut på tipspromenad, så kallad Eftermiddagsorientering, genom det böljande sörmländska landskapet. Kluriga frågor kring årtalet 1908, föreningens födelseår, tvingade alla att gnugga geniknölarna och använda fantasin. Trots detta kunde inget av lagen pricka in alla rätta svar.

Den ädla sporten rövkrok var, för de yngre i sällskapet, en helt obekant kampgren. Här kämpar Sam Paulsson mot Ola Schultzberg, under överinseende av Sven Reiland.

STUTISLEKAR

Därefter fick de nu uppvärmda deltagarna roa sig med traditionsenliga ”stutislekar” (rövkrok, dragkamp och ölhävning) under lekledaren Sven Reilands ledning.

Den ädla sporten rövkrok var, för de yngre i sällskapet, en helt obekant kampgren: kombattanterna ligger på rygg, tätt sida vid sida med huvudet åt varsitt håll och krokar tag i motståndarens högra ben som hålls lodrätt. Därefter ska man försöka tvinga ned motståndarens ben på sin sida. Under muntra tillrop från publiken utropades Torsten Mörner som vinnare, då han med sin imposanta kroppshydda helt utklassade sina utmanare.

Ölhävningen vanns med god marginal av Jan-Anders Nyberg, som visade prov på en oanad talang.

VICKEN JÄVLA SMÄLL

Festklädda och med champagne i glasen hälsades så alla gäster välkomna i den sköna försommarkvällen av ordförande Gösta Nyberg ute på slottets terrass. I sitt muntra välkomsttal jämförde Gösta Nyberg föreningens tillblivelse med en annan stor händelse 1908, nämligen det gigantiska meteoritnedslaget i sibiriska tundrans Tunguska. Lokalbefolkningen, tunguserna, torde enligt ordföranden haft anledning att med en känd filmkaraktär – Dynamit-Harry i Jönssonligan – utbrista ”vicken jävla smäll”! Nedslaget kom sannolikt att påverka deras liv för lång tid framöver.

Trots att Södermanlands Veterinärförenings tillblivelse knappast skedde under riktigt lika dramatiska omständigheter, har föreningen haft stor betydelse för sörmländska veterinärers liv under det gångna seklet. I veterinärföreningens hägn har man haft tillfälle att träffas under organiserade men kamratliga former och i det sammanhanget dryfta både stort och smått. ➤

FÖRSTKLASSIGT KÖK

När så skratten från publiken klingat av framförde Lilla Kören under Sam Pålssons skönsjungande ledning bland annat Studentsången och ”Vintern rasat”. Väl komna till bords fick sällskapet njuta av Öster Malmas förstklassiga kök där en perfekt välkomponerad meny presenterades kvällen till ära. Stämningen vid borden var uppspelt och hjärtlig. Den kunde inte vara annat i denna härliga miljö: det anrika slottets magnifika matsal med antika väggmålningar som inramning.

Sånganföraren Jan-Anders Nyberg påkallade uppmärksamhet genom att tappert, dock stundom föga framgångsrikt, försöka få ljud ur sitt medhavda jakthorn. Även försvarsöverveterinären och kollegan Börje Nilsson visade prov på en utmärkt sångbegåvning då han oblygt stämde upp i en munter snapsvisa från Dalarna.

100 ÅR AV VEDERMÖDOR

Länsveterinär Per Jonsson högtidstalade till Södermanlands Veterinärförening och påminde om hur nio kolleger under lättsamma former hade samlats i Gnesta i oktober 1908 för konstituerande av veterinärföreningen. Middagsgästerna fick följa med på en spännande resa ledsagade av Per Jonsson genom 100 år av veterinärväsendets vedermödor och utveckling i Sörmland fram till modern tid. Han visade upp föreningens första urkund i form av en gammal tummad anteckningsbok med pärmar av vaxduk, där de första mötena protokollfördes.

Södermanlands Veterinärförenings tillblivelse 1908 sammanföll med det gigantiska meteoritnedslaget i Tunguska, berättade föreningens ordförande Gösta Nyberg.

Föreningens ”arkiv”, den numera slitna resväskan i brun papp, som troligen har följt med sedan föreningens begynnelse, visades också.

Per Jonsson lanserade även boken ”Djurläkare i Sörmland”, som författats av Gösta Nyberg, Per själv och några regionalt verksamma kolleger. Till alla jubileumsdeltagares oförställda glädje låg den omtalade boken vid varje veterinärt kuvert på bordet som en gåva från föreningen.

HEDERSGÄSTER

Förre länsveterinären Håkan Sjöberg med hustru Wir hedrade jubileet med

Sorbact® gel

NYHET!

Fuktig nyhet för torra sår!

I **Sorbact gel** har vi kombinerat Sorbact´s unika bakterie- och svampbindande egenskaper med en hydrogel. **Sorbact gel** finns i 2 storlekar 7,5x7,5 och 7,5x15 cm.

Finns att köpa hos din grossist!

Sorbact för alla sår

Sorbact är effektivt vid alla typer av sår och svampinfektioner, vare sig man vill rensa upp eller minska risken för infektion. Med Sorbact finns ingen risk för resistensutveckling eller negativa miljöeffekter. Sortimentet består av kompress, tamponad, rundtork, gelkompress samt absorptions- och filmförband. Hela sortimentet är tillgängligt via era grossister. Kontakta oss för mer information! pharma@abigo.se

abigo

ABIGO Medical AB, Ekonomivägen 5, 436 33 ASKIM
Tel 031-748 49 50 • Fax 031-68 39 51 • www.abigo.se

Två av södermanlänningarna, Kerstin av Ugglas och Maria Eliasson, fångade på bild i försommarnatten i en paus mellan dansens virvlar.

sin närvaro. Håkan Sjöberg erinrade sig i sitt tal många intressanta episoder från åren som länsveterinär och som trägen styrelseledamot i föreningen.

Svenska Jägareförbundets myndige ordförande, tillika föreningens hedersgäst, Torsten Mörner, belyste skämtsamt i sitt tal jägarens perspektiv på tillvaron i stort och smått.

Middagen avslutades traditionsenligt med ”Punschen kommer” och kaffe med punsch serverades en trappa upp till svängiga toner från kvintetten Dixie Tunes, vilka till en god bit in i försommarnatten lockade jubileumsdeltagarna att svänga sig i dansens virvlar.

Föreningens styrelse vill i samband med denna artikel rikta ett speciellt tack till ordförande Gösta Nyberg som till stor del var både kompositör och dirigent för jubileets genomförande och tillblivelsen av boken Djurläkare i Sörmland.

***KERSTIN AF UGGLAS,** leg veterinär, specialist i hundens och kattens sjukdomar, Säby gård, 645 93 Strängnäs.

Innehåll i Acta Veterinaria Scandinavica

Den vetenskapliga tidskriften Acta Veterinaria Scandinavica, skapad av de nordiska veterinärförbunden, publicerar sedan den 1 januari 2007 sina artiklar enbart elektroniskt på Internet. Allt material i tidskriften ligger i sin helhet fritt åtkomligt på adressen: http://www.actavetscand.com/. Utgivningen finansieras via en avgift från de publicerade författarna, med de nordiska veterinärförbunden som ekonomisk garant.

För aktuellt innehåll och tidigare publicerade artiklar i Acta Veterinaria Scandinavica hänvisas till hemsidan **http://www.actavetscand.com/**.

Vilken är din diagnos? – Svar

RÖNTGENUTLÅTANDE

I höger lateralprojektion ses ett luftbronkogram summerat över hjärtsiluetten (Figur 4, stora pilar). Luftbronkogrammet motsvarar den proximala delen av huvudbronken till vänster kraniallobs pars caudale omgivet av alveolära infiltrat. I höger lateralprojektion ses även en mjukdelstäthet i kraniodorsala lungfältet och en distinkt övergång till luftförande lungvävnad i höjd med fjärde torakalkotan (Figur 4, små pilar). Motsvarande kan även ses i vänster lateralprojektion även om övergången är mindre distinkt och kan ses i höjd med femte torakalkotan. I VD-projektionen bekräftas luftbronkogram (Figur 5, stora pilar) och alveolära infiltrat i vänster kraniallobs pars caudale. Dessutom har vänster kraniallobs pars craniale mjukdelstäthet med total avsaknad av pulmonära karaktärsdrag.

Hjärtat har normal storlek och form i lateralprojektionerna. Hjärtsiluetten på vänster sida kan inte utlinjeras i VD-projektionen på grund av den ökade tätheten i lungparenkymet. Trakea har en lindrigt vågig utlinjering med delvis mineraliserade broskringar i kraniala torax. Diametern på trakea är relativt jämn hela vägen och de mineraliserade broskringarna är sannolikt ett åldersrelaterat bifynd. Lindriga mineraliseringar i revbensfogarna är bifynd utan klinisk betydelse.

RADIOLOGISK DIAGNOS

Vänster kraniallob har luftbronkogram och alveolära infiltrat i pars caudale medan det är total avsaknad av luftförande lungvävnad och bronker i pars craniale. En tänkbar diagnos är bronkopneumoni. Bronkopneumoni ses oftast i kranioventrala lunglober, ofta asymmetriskt enbart på en sida eller i en lunglob. Med tanke på den långa anamnesen och utseendet på tätheten i pars craniale är neoplasi en annan möjlig diagnos. Lungtorsion ses mest vanligt i höger intermediärlob eller vänster kraniallobs pars craniale och är också en tänkbar diagnos. Vid atelektas (lungkollaps) upptar lungan mindre plats än normalt. I detta fall skulle det innebära att hjärtat förflyttats åt vänster, vilket inte kan ses. Atelektas anses därför mindre troligt men kan inte uteslutas. Aspirationspneumoni ses oftast i de ventrala delarna av intermediärlober eller kaudallober medan en pneumoni till följd av aspirerad

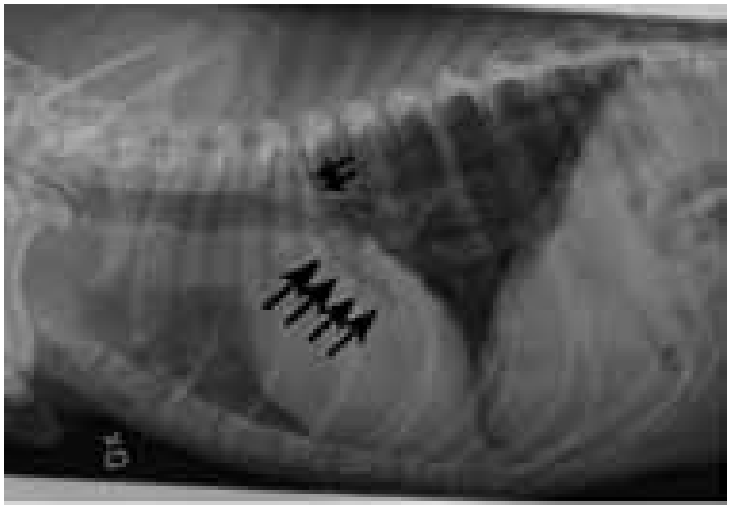

FIGUR 4. *Höger lateralprojektion av torax. De stora pilarna pekar på ett luftbronkogram summerat över hjärtsiluetten, de små pilarna på en distinkt övergång till luftförande lungvävnad i höjd med fjärde torakalkotan.*

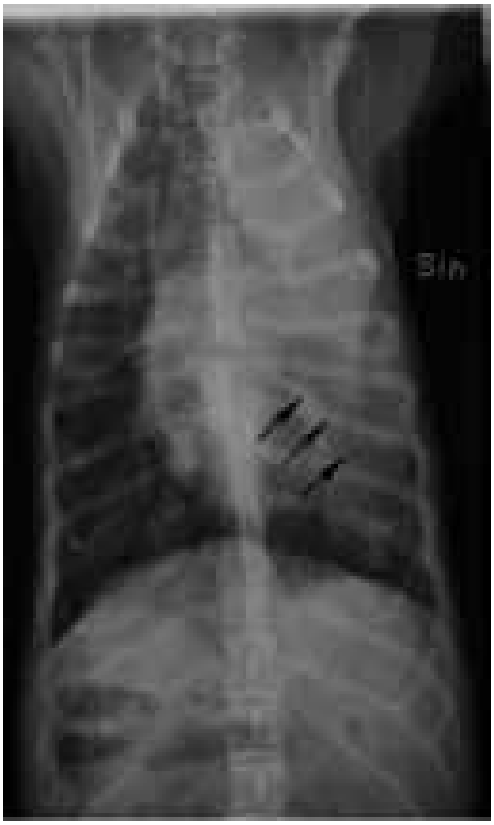

FIGUR 5. *VD-projektion av torax. Pilarna pekar på luftbronkogram i vänster kraniallob.*

främmande kropp oftast ses i det kaudodorsala lungfältet. Dessa diagnoser kan inte uteslutas även om lokalisationen inte stämmer. Andra tänkbara men mindre troliga differentialdiagnoser är blödning eller ödem (ickekardiogent eller kardiogent).

Datortomografi (CT) är ett tänkbart tillvägagångssätt för vidare utredning. Däremot är ultraljudsundersökning ett mer tillgängligt och enklare alternativ för många och som är möjligt i detta fall eftersom lungvävnaden inte är luftförande.

ULTRALJUDSUNDERSÖKNING

Ultraljudsundersökning av kraniala lungloben på vänster sida visar en konsoliderad hypo- till blandekoisk lungvävnad. Konsolidation innebär att luftförande alveoli har ersatts med vätska, celler eller cellulära exsudat, oftast utan att förändra lungans volym. I den kompakta lungvävnaden ses linjära anekoiska stråk motsvarande vätska i bronkerna. En konsoliderad lungvävnad med vätskefyllda bronker kallas för hepatisation eftersom den har ett jämförbart utseende med levervävnad (Figur 6). Hepatisation ses vid lobär pneumoni, neoplasi eller torsion. I kaudala delen, vid övergången mot luftförande lungvävnad, ses små hyperekoiska områden som ger så kallade reverberationsartefakter eller kometsvansartefakter i den för övrigt hypoekoiska lungvävnaden (Figur 7). Det motsvarar små områden med luft. Det är dopplersignal i lungvävnaden motsvarande blodflöde.

SAMMANFATTNING

Tänkbara bilddiagnostiska diagnoser är pneumoni eller neoplasi. Torsion anses mindre troligt på grund av tydligt blodflöde i lungvävnaden. Det finns inga påvisbara tecken på fri vätska i torax vilket också är vanligt vid torsion. Ultraljudsguidat finnålsaspirat gav cytologi som visade tydliga tecken på kraftig purulent inflammation och proliferation av epiteloida celler med tecken på malignitet, möjligen karcinomceller.

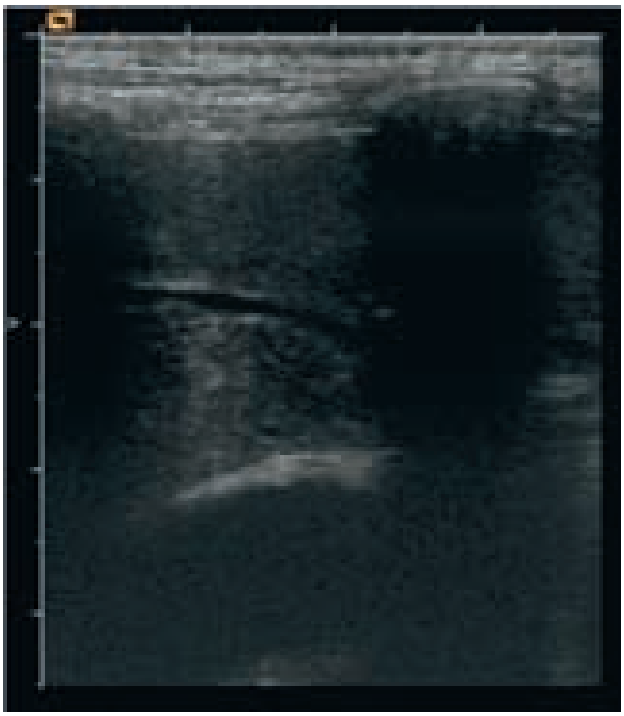

FIGUR 6. *Konsoliderad lunga med vätska i bronkerna, så kallad hepatisation.*

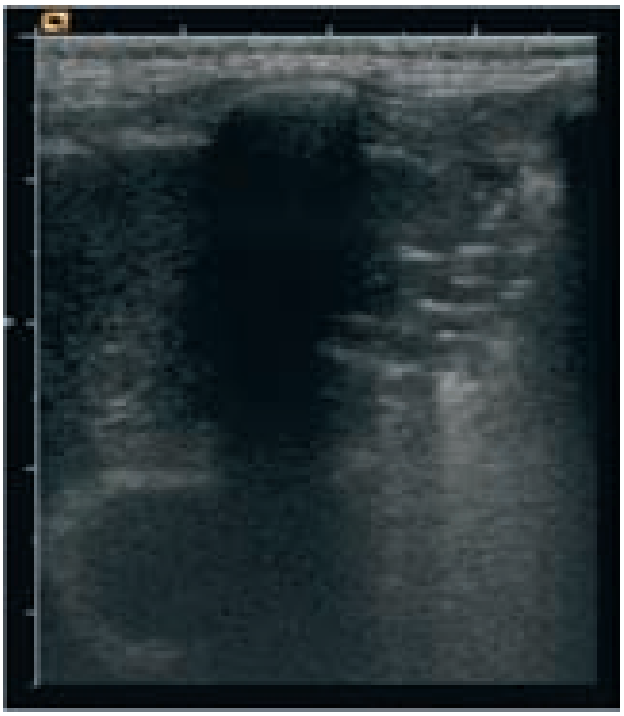

FIGUR 7. *Små fickor med luft i övergången mellan konsoliderad lunga och luftförande lunga.*

bokanmälan

Född till jägare

Med denna anmälan vill jag slå ett slag för vår kollega Imre Márton, som med sin nyutkomna bok ”Född till jägare” på ett fascinerande sätt fångar läsarens intresse.

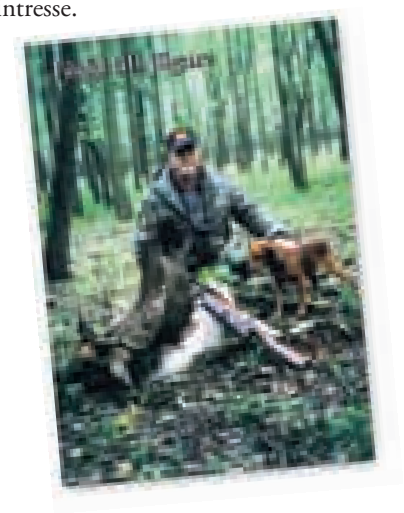

I boken får vi följa Imre under hans uppväxtår vid Donau i Ungern, studier vid universitetet i Budapest, aktivt deltagande i den ungerska revolutionen 1956, flykten till Jugoslavien och senare vidare till Sverige, där Imre utbildade sig till veterinär.

Under hela sin levnad har Imre Márton hyst ett brinnande intresse för jakt i alla dess former och i sin bok tar han oss med på jaktupplevelser i alla världens hörn. Vi får följa honom på jakter i Sverige, många olika länder i Europa, där givetvis upplevelser från Ungern dominerar, Afrika, Nord- och Sydamerika, Australien, Mongoliet och inte minst Grönland.

Imre är inte bara jägare utan har också förmågan att stämningsfullt kunna beskriva naturupplevelserna under pågående jakt. Boken är rikt illustrerad med färgbilder av god kvalitet.

Då Imre är utbildad konservator har han på ett föredömligt och konstnärligt sätt monterat alla sina unika troféer. Hans hem i Skara är ett levande museum.

Själv har jag haft stort nöje, när jag tagit del av Imres berättelser och känt igen mig själv.

JAN-OLOF LINDQVIST
leg veterinär, Skara

FAKTA

FÖDD TILL JÄGARE

FÖRFATTARE: Imre Márton.

FÖRLAG: Eget förlag, Skara 2008.

ANTAL SIDOR: 232 sidor, färgillustrationer.

PRIS: 200 kr + porto, beställning hos författaren, tel 0511-150 91.

ISBN-NUMMER: 91-631-8282-3.

noterat

Regeringsuppdrag om djurskydd redovisade

Jordbruksverket lämnade den 31 oktober en rapport till regeringen med en redovisning av tre uppdrag inom djurskyddet. Uppdragen handlar om djuromsorgsprogram, riskbaserade djurskyddskontroller samt förprövning av djurstallar. Verket föreslår flera förändringar som ska leda till ett bättre djurskydd men ser förslagen som de första stegen i ett större förändringsarbete.

Uppdragen har sin grund i att regeringen vill modernisera och utveckla djurskyddslagstiftningen.

Bland annat innebär Jordbruksverkets förslag att förprövningen förenklas och de administrativa kostnaderna för djurägarna minskar. Det förebyggande djurskydds- och djurhälsoarbetet utökas genom att smittskyddet och förutsättningar för bete beaktas i förprövningen.

– Förslagen innebär effektivare kontroller till fördel för både djurhållare och myndigheter. De innebär också en bättre samordning av smittskydds- och djurskyddsarbetet, säger djurskyddschef Björn Dahlén i ett pressmeddelande.

Ingen fråga om cancer är för konstig.
020-222 111
Cancerfondens informations- och stödlinje,
öppet mån–fre kl. 09.00–16.30.
infostodlinjen@cancerfonden.se
Cancerfonden

Bättre skydd för försöksdjur

Färre djur ska användas i försöksverksamhet och skyddet av djuren ska förbättras, meddelade nyhetsbrevet EU Direkt den 5 november 2008. Ett totalförbud bör införas mot tester på bland annat schimpanser och orangutanger. Det menar EU-kommissionen i ett förslag som presenterades den 5 november. Flera viktiga mål ska tillgodoses med förslaget: förutom att minska djurs lidande ska industrin få harmoniserade spelregler att följa. Dessutom ska kvaliteten i forskningen höjas.

”Det är mycket viktigt att styra bort från djurförsök. Vetenskaplig forskning måste fokusera på att hitta alternativ, men om sådana alternativ inte finns måste villkoren för de djur som används i forskningen förbättras”, säger unionens miljökommissionär Stavros Dimas.

Enligt förslaget måste varje djurförsök kunna motiveras med att det förväntade resultatet av forskningen ska vara viktigare än det lidande som tillfogas djuren. I alla europeiska länder måste dessutom försöken godkännas av nationella myndigheter. Miljön som testdjuren vistas i måste också anpassas till varje djurart.

LÄKEMEDELSVERKET
MEDICAL PRODUCTS AGENCY

LÄKEMEDELSMONOGRAFI FRÅN LÄKEMEDELSVERKET

Circovac
Injektionsvätska. Emulsion (adjuvans) och suspension (inaktiverat PCV2-antigen) som blandas i samband med användandet.
Tillståndsinnehavare: Merial
ATC-kod: QI09AA007

SAMMANFATTNING
Circovac är det första vaccinet riktat mot Porcint Circovirus typ 2 (PCV2). PCV2-infektion anses vara en bidragande faktor till utveckling av Post-weaning Multisystemic Wasting Syndrome (PMWS) hos gris. Suggorna vaccineras under slutet av varje dräktighet och antikroppar överförs via mjölken till smågrisarna vilket ger en skyddande immunitet under cirka fem veckor. Experimentella studier visade att smågrisar från vaccinerade suggor, vilka infekterades med PCV2 (stammar från England och Frankrike) tre till fyra veckor efter födelsen, uppvisade de för infektionen typiska förändringarna i mesenteriallymfknutorna i mindre utsträckning och andelen virusnegativa smågrisar var högre jämfört med smågrisar från suggor som inte vaccinerats. Stabilt förhöjda antikroppstitrar noterades hos smågrisarna under den fyra till fem veckor långa uppföljningstiden. Den kliniska effekten utvärderades i en fältstudie som omfattade tre franska integrerade grisbesättningar där PCV2 och PMWS tidigare konstaterats. Suggorna vaccinerades med Circovac och smågrisarna infekterades med PCV2, fyra veckor efter födelsen. Smågrisdödligheten varierade mycket mellan besättningarna och under de två reproduktionscykler som suggorna följdes noterades ingen statistiskt signifikant skillnad i smågrisdödlighet mellan vaccinerade (7,9 %) och ovaccinerade (16,1 %) suggor. I den andra cykeln var dödligheten dock signifikant lägre i den vaccinerade gruppen (2,9 %) jämfört med den ovaccinerade (9,1 %). Okontrollerade fältdata från 63 besättningar i Frankrike och Tyskland där Circovac använts på licens innan godkännandet, indikerade en lägre smågrisdödlighet hos vaccinerade suggor, men dessa data är bristfälligt utvärderade. Circovac innehåller mineralolja och är därmed vävnadsretande. Efter behandling ses ofta en övergående temperaturstegring på cirka 1,5°C och en lokal reaktion vilken hos vissa djur kan omvandlas till ett kvarstående granulom. Vissa suggor får dessutom en tillfällig aptitnedsättning. I en fältstudie noterades en högre abortfrekvens hos behandlade suggor men övriga fältdata indikerar att abort/kastning i samband med behandling endast förekommer undantagsvis.

LÄKEMEDELSVERKETS VÄRDERING
Circovac är det första vaccinet riktat mot PCV2 vars förekomst hos gris förknippas med utveckling av PMSW. Värdet av vaccinet är inte fullständigt kartlagt då den dokumenterade effekten endast avser minskad virusförekomst och reduktion av typiska patologanatomiska förändringar, medan det inte entydigt visats att incidensen PMWS samt PCV2-associerad smågrisdödlighet minskar vid vaccinering. De påtagliga biverkningarna i form av lokala och allmänna reaktioner som uppkommer hos suggan får vägas mot den förväntade nyttan i varje enskild besättning.

SVENSKA RIDSPORT FÖRBUNDET

Inbjudan till
FEI-pass-kurs

FEI

Strömsholm fredagen den 6 februari 2009
Kursledare är Gunnar Bergsten och Peter Kallings

Svenska Ridsportförbundet inbjuder till kurs för blivande FEI-pass-veterinärer. Kursen vänder sig till verksamma veterinärer inom hästsporten som vill ha behörighet att utfärda FEI-pass.

Preliminärt tidsprogram:

09.00–13.00 Ridsportens Hus
Presentation och teoretisk genomgång av passbestämmelser etc.

12.00–13.00 Lunch

13.00–16.00: Ridskolan Strömsholm
Praktisk genomgång; ifyllande av FEI-pass.

Kursen är kostnadsfri och lunch ingår. Deltagarantalet är begränsat till 20 personer.

Välkommen med din anmälan senast 30 januari 2009 till
Helena Lindencrona SvRF, helena.lindencrona@ridsport.se,
tel: 0220-456 16

Skrivbordsunderlägg för veterinärförbundets medlemmar

1995 gav veterinärförbundet för första gången ut en kombinerad årskalender och skrivbordsunderlägg till sina medlemmar, finansierad via annonser.

Det är nu dags att åter skicka ut ett skrivbordsunderlägg till förbundets medlemmar, då det har efterfrågats från såväl enskilda medlemmar som kliniker och mottagningar. Veterinärförbundet har i samarbete med företaget M-line AB tagit fram ett nytt underlägg med kalender, som vi hoppas ska vara till glädje och god användning i det dagliga arbetet. Kalendern sträcker sig från den 1 januari till den sista december kommande år, vilket förhoppningsvis är praktiskt för användaren. Alla i Sverige boende medlemmar i veterinärförbundet (utom de som vid tidigare utskick meddelat att de inte vill ha ett underlägg) får skrivbordsunderlägget gratis med posten under vecka 50–51 2008.

Veterinärförbundets medlemmar får ett nytt skrivbordsunderlägg som en julklapp på posten under vecka 50–51 i år.

Den medlem som vill ha fler än ett underlägg (överupplagan är dock begränsad, varför man kan beställa maximalt fem extra exemplar) hör av sig direkt till M-line på e-post: ulf@mlineab.com. Glöm inte att ange fullständig postadress vid eventuell efterbeställning. Med förhoppning om att även det nya skrivbordsunderlägget ska bli till nytta och glädje för SVF:s medlemmar, vill förbundet önska alla ett innehållsrikt 2009.

JOHAN BECK-FRIIS
Sveriges Veterinärförbund

VARBERGS DJURKLINIK

VISKADALENS DJURKLINIK

Veterinär sökes till Varberg

Vi söker en klinikveterinär för tjänstgöring på heltid. Har du några års erfarenhet från smådjurssjukvården så är det meriterande, men viljan att utvecklas är det viktigaste. Bra villkor erbjuds för rätt person.

Vi är ett ungt företag som idag har tretton medarbetare – fyra veterinärer och nio djursjukvårdare. Två av veterinärerna har specialistkompetens. Vi är godkända som utbildningsplats för specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar.

Vi jobbar i två mycket fräscha och välutrustade kliniker där vi tar emot ca 14 000 patienter på årsbasis. Båda klinikerna är försedda med bl a lab, digital röntgen, ultraljud, operations- och tandsal. Varbergskliniken har precis byggts ut till drygt 300 m^2 och det är här den nya tjänsten huvudsakligen är förlagd. Tillträde till tjänsten sker i januari eller efter överenskommelse.

Populära Varberg är en expansiv och charmig stad med mycket bra kommunikationer. Havet och fin natur finns inpå husknuten.

Besök gärna våra hemsidor: www.varbergsdjurklinik.se eller www.viskadalensdjurklinik.se.

Mer information erhålls från klinikchef Henrik Hedberg, tel 0340- 300 78.

Välkommen med din ansökan! Attention Henrik Hedberg, Viskadalens Djurklinik, Kloskifte 4, 430 20 Veddige.

kongresser & kurser

Svenska

Nya

6/2 -09. FEI-pass-kurs arrangeras på Strömsholm av Svenska Ridsportförbundet. Info: Helena Lindencrona SvRF, helena.lindencrona@ridsport.se, tel: 0220-456 16.

Tidigare publicerade

26/11 -08. Kvällssymposium om smådjursvacciner, Göteborg. Arr: Intervet Schering-Plough Animal Health (SVT 10/08)

26–27/11 -08. Kurs i Röntgendiagnostik för smådjurspraktiker. Arr: VeTA-bolaget (SVT 8–9/08)

27/11 -08. Kvällssymposium om smådjursvacciner, Lund. Arr: Intervet Schering-Plough Animal Health (SVT 10/08)

28–29/11 -08. Kurs i Immunologi, grund. Arr: VeTA-bolaget. Info: www.djursjukhusforeningen.com (SVT 8–9/08)

1–5/12 -08. Kurs i Oral Surgery, Halmstad. Arr: European School for Advanced Veterinary Studies, ESAVS (SVT 3/08)

2–3/12 -08. Kurs om Djurhälsoarbete i AMS, Skara. Arr: Svensk Mjölk (SVT 12/08)

5/12 -08. Grundläggande kurs om skötsel, beteende och sjukdomar hos fåglar, Helsingborg. Arr: SPUV/Swevet Piab AB (SVT 7/08)

5–6/12 -08. Kurs i Dermatologi, steg 2, smådjur. Arr: VeTA-bolaget (SVT 8–9/08)

8–9/12 -08. Laparoskopikurs, Linköping. Arr: RGB Education, Djurdoktorn i Östergötland AB, Scandivet och Karl Storz (SVT 10/08)

7–8/2 -09. Delkurs 1 i Hästtandvård, SLU, Uppsala. Arr: Avdelningen för ➤

Vi söker nu:

- Veterinär

Vill du veta mer se: www.eurofins.se

eurofins

OSLO DYREKLINIKK

Oslo dyreklinikk er et døgnbemannet dyrehospital for hund og katt. I 2007 ble klinikken utvidet til 850 m^2, og vi har blant annet CT, artro- og endoskopi, digitalt røntgen, tannrøntgen, ultralyd, full lab med blant annet koagulasjonsanalyse og rehabiliteringsavdeling med vanntredemølle. Henviste pasienter er en viktig del av praksisen.

Ved Oslo dyreklinikk er det ledig stilling som

VETERINÆR

Oslo dyreklinikk ønsker å utvide staben med en veterinær i full stilling. Vi er i dag syv veterinærer, en rehabiliteringsterapeut, ti dyrepleiere/sykepleiere/assistenter i fulltidsstilling, 12 veterinærstudenter i deltidsstilling og fire praktikanter. Vi har tre spesialister i smådyrsykdommer hund og katt, to autoriserte øyelysere og en meget kompetent kirurgisk avdeling.

Vi søker deg som er faglig ambisiøs, har gode sosiale og verbale evner og som trives i en hektisk hverdag. Erfaring med kirurgi og akuttpraksis er en fordel, men ikke et absolutt krav. Arbeidstiden er per i dag to dagvakter og en kvelds- og nattevakt i uken, i tillegg til 1/6 av vaktbelastningen på helger og helligdager. Arbeidsfelt på dagvakter vil avhenge av kompetansen til den som ansettes, rene operasjonsdager kan være aktuelt.

Vi kan tilby en spennende hverdag med gode muligheter for læring og et stort faglig fellesskap. Vi har et åpent og godt arbeidsmiljø, og god hjelp av dyktige pleiere.
Mer informasjon om klinikken finnes på www.oslodyreklinikk.no.

Søknad med CV, attester, referanser og vitnemål sendes til Oslo Dyreklinikk, Ensjøveien 14, 0655 Oslo, Norge, eller på mail til post@oslodyreklinikk.no. Søknadspapirene vil ikke bli returnert.

Spørsmål om stillingene kan rettes til daglig leder Monica Heggelund, tlf +47 22 68 35 00.

Søknadsfrist: 5. desember 2008.
Tiltredelse: Etter avtale

kirurgi och medicin stordjur, Institutionen för kliniska vetenskaper, SLU. (SVT 13/08)

9–14/2 -08. Kurs i artificiell insemination, häst, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper (SVT 14)

Internationella

Fler internationella kurser hittar Du på Vet Agendas hemsida: www.vetagenda.com och på British Small Animal Veterinary Associations hemsida: www.bsava.com

Nya

17–20/6 -09. 14th International Symposium of the World Association of Veterinary Laboratory Diagnosticians (WAVLD) arrangeras i Madrid av WAVLD tillsammans med OIEs symposium, Info: www.wavld2009.com

Tidigare publicerade

29–30/11 -08. Kurs i akutmedicin på smådjurspraktik, Viul, Norge (SVT 2/08)

1–5/12 -08. Kurs i Small Animal Therapy Internal Medicine and Oncology, Luxemburg (SVT 3/08)

3–7/12 -08. The Original Basic Veterinary Chiropractic Course – Module II Thoracolumbar, Sittensen, Tyskland (SVT 8–9/08)

6–7/12 -08. Kurs i användning av gasanestesi, Viul, Norge (SVT 2/08)

7–11/1 -09. The Original Basic Veterinary Chiropractic Course – Module III Cervical, Sittensen, Tyskland (SVT 10/08)

14–18/1 -09. Intensive Neuroscience Based Chiropractic Seminar with Hands on Practical Training Focussing on Horses and Dogs, Module 3, Sittensen, Tyskland (SVT 8–9/08)

7–9/2 -09. Equine Lameness Days – CICADE, Buenos Aires, Argentina (SVT 14/08)

11–15/2 -09. The Original Basic Veterinary Chiropractic Course – Module IV Extremities, Sittensen, Tyskland (SVT 10/08)

11–15/2 -09. Intensive Neuroscience Based Chiropractic Seminar with Hands on Practical Training Focussing on Horses and Dogs, Module 4, Sittensen, Tyskland (SVT 8–9/08)

11–15/3 -09. Intensive Neuroscience Based Chiropractic Seminar with Hands on Practical Training Focussing on Horses and Dogs, Module 5, Sittensen, Tyskland (SVT 8–9/08)

25–29/3 -09. The Original Basic Veterinary Chiropractic Course – Module V Integrated, Sittensen, Tyskland (SVT 10/08)

16–17/5 -09. Equine Purchase Days, Næstved, Danmark (SVT 14/08)

Kristianstads/Åhus veterinärmottagning AB

söker återigen smådjursveterinär för ett graviditetsvikariat då vikarien blivit gravid!

Vikariatet sträcker sig från januari–februari 2009 t o m april 2010, tillträdesdatum kan diskuteras. Sedan är förlängning och fast anställning trolig. Tjänsten är på 80 % med ledig torsdag, men annat upplägg kan diskuteras. Inga jourer.

Vi har sedan 1,5 år flyttat till en stor, ljus lokal i Kristianstad. Kliniken är välutrustad med digitaliserad röntgen och tandröntgen, ultraljud, eget lab och modern operationsavdelning. Vi kombinerar modern, kvalitativ frisk- och sjukvård med personligt bemötande. Här arbetar två veterinärer och fyra TA väl sammansvetsat.

Du har helst några/flera arbetsår bakom dig och är lika road av kirurgi som medicin, men kan vara nyutbildad med samma inställning. Din viktigaste merit är social kompetens. Du skall få våra djurägare att känna sig välkomna och omhändertagna.

Rätt person blir troligen kvar hos oss länge och kan räkna med vidareutbildning och bra villkor.

Välkommen med ansökan senast den 12 december till:
Kristianstads/Åhus veterinärmottagning, Björkhemsvägen 19,
291 54 Kristianstad eller via mail: magnus@veterinarerna.nu

Frågor besvaras av klinikchef Magnus Holmquist på telefon 044-24 77 26.

Se mer om oss och tjänsten på www.veterinarerna.nu.

Gör din litteratursökning på www.svf.se

Som medlem i veterinärförbundet har man möjlighet att utan någon kostnad utföra litteratursökningar på den internationella vetenskapliga databasen Pub Med. Logga bara in på medlemsdelen av förbundets hemsida www.svf.se, och tryck på rubriken "Sökning på Pub Med". Större delen av den naturvetenskapliga världen ligger för dina fötter, bara några tangenttryckningar bort.

SPECIALISTKOMPETENS

I ENLIGHET MED SJVFS 2001:89 har SVS utfärdat intyg om specialistkompetens i specifika ämnesområden, hundens och kattens sjukdomar för:

- Sofia Hanås, internmedicin
- Tina Mannerfelt, odontologi
- Linda Toresson, internmedicin
- Barbro Wallius, kirurgi

"He gets awful pains … right here."

JORDBRUKS VERKET

Distriktsveterinärerna

Vi söker veterinärer

Tillsvidareanställning

Kungsbacka – (dnr 06-11781/08)

Vikariat

Linköping – långtidsvikariat (dnr 06-11780/08)

Bollnäs – långtidsvikariat (dnr 06-11782/08)

Fullständig annons och korttidsvikariat finns på Internet.

Sista ansökningsdag är 9 december 2008 om inget annat anges i annonsen.

Jordbruksverket, 551 82 Jönköping
tfn 036-15 50 00

www.sjv.se/ distriktsveterinarerna
e-post: jordbruksverket@sjv.se

SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND

FÖRBUNDSSTYRELSE

Ordförande	*Telefon bostad*
KARIN ÖSTENSSON	070-461 14 46
Vice ordförande	
ÅSA BERGQUIST	0418-66 21 62
ANDERS FORSLID	0413-55 32 20
PER JONSSON	0155-28 33 18
FREDRIKE RITTER	033-10 59 25
SUZANNE SANDQUIST	0480-551 81
ELÖD SZANTO	0501-101 68
MARGARETA WIDELL	018-31 50 28
PETER ZAFF	070-216 69 80

ANSTÄLLDA VETERINÄRERS FÖRENING – AVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon bostad*
HANS BOSTRÖM	070-347 85 55
Vice ordförande	
TORKEL EKMAN	018-38 44 11
Sekreterare	
URSULA WENNSTRÖM	070-942 62 58
Vice sekreterare	
MONICA LANDSTRÖM	070-211 31 37
Kassör	
CHRISTER GYLLERUP	044-10 60 51
KAJSA GUSTAVSSON	070-924 56 86
LARS-ERIK STABERG	070-604 06 45

FÖRETAGANDE VETERINÄRERS FÖRENING – FVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon bostad*
LENNART GRANSTRÖM	070-642 36 23
Sekreterare	
ANNE BRUNBERG	070-668 77 16
Kassör	
JOHANNA ZWENSON	0705-22 04 90
Suppleant	
BJÖRN LINDEVALL	013-27 40 81

Tidigare riksföreningar inom Sveriges Veterinärförbund (DVF, BVF, SYVF, FVET, VIAT, FVVI, DaVF) ingår från 1 januari 2006 inte längre i förbundets organisation.

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP – SVS

KOLLEGIUM

Ordförande:
PER JONSSON

Vice ordförande:
BIRGITTA LARSSON

THERESE EDSTRÖM
ARJA KAUTTO
THOMAS MANSKE
BENGT RONÉUS
BODIL STRÖM-HOLST

Sektioner inom Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

FÖRSÖKSDJURSSEKTIONEN

Ordförande:
THERESE EDSTRÖM

Sekreterare
AINA MOE BÄCK

HUSDJURSSEKTIONEN:

Ordförande
THOMAS MANSKE

Sekreterare
ANNA HELMER

HÄSTSEKTIONEN

Ordförande
BENGT RONÉUS

Sekreterare
JOHAN BLIX

LIVSMEDELSSEKTIONEN

Ordförande
ARJA KAUTTO

Sekreterare
ELISABET LINDAL

SMÅDJURSSEKTIONEN

Ordförande
BODIL STRÖM-HOLST

Sekreterare
LOTTA MÖLLER

Kvacka på schweiziska

Ill: Karin Åström Bengtsson

Efter några år i forskningens tjänst återvände jag till den kliniska verksamheten genom att ta ett vikariat i kantonen Valais, där folk gör lite som de tycker. Jag ansåg mig härdad både vad alpvägar och förunderliga dialekter beträffar, men det var intet mot vad som komma skulle. Veterinären hade förmånen (!?) att få framföra sitt fordon på vägar som av förståeliga skäl var avstängda för vanliga dödliga. I den bilfria turistorten Zermatt gick det ju an, även om ilskna turister och avsaknad av P-platser medförde vissa problem. Värre var det att ta sig till avlägsna sommarbeten. Det gällde att hitta rätt stig mellan de tätt liggande stugorna och varken repa bilen eller få med sig några pelargonier på motorhuven. Sedan var det att köra upp längs stupen med händerna klistrade vid ratten. Djurägarna brukade tycka att jag såg blek och darrig ut och stärkte mig med hembränt före nedfärden. Att rektalisera kor på en alpäng med storslagna berg runtom kan tyckas idylliskt, men att känna sig iakttagen av tio sneda ögonpar när man koncentrerar sig på brunstcykeln och sedan höra de japanska turisterna viska ”what on earth is she doing” var mindre lustigt.

De flesta korna tillhör den inhemska rasen ehringer. De är små svarta, stridslystna djur med en hud som varken bromsar eller kanyler biter på. Juvret påminner om en hästs men det är dock en bisak, för det är kamplustan som är det avgörande. Forna tiders rangordningskamper på fäbodarna har utvecklats till en folksport med lukrativ vadhållning. På själva midsommarafton fick jag ett kort meddelande ”ko skadad under kamp uppe på Jungialp”. Jag samlade ihop all tänkbar utrustning, det går ju inte att springa tillbaka till bilen, och klämde in mig i den lilla linbanekabinen. Jag tryckte med bävan på startknappen. Som vanligt gjorde kabinen små glada skutt när den passerade masterna. Väl uppe hamnade jag mitt i en midsommarfest. Liksom i Norden hände det även här att en och annan gubbe hade slocknat i en buske och låg och kramade sin flaska. Enda skillnaden var att i Schweiz växer druvan ovan jord… Jag blev förd till patienten, en ko, som hade fått flanken uppfläkt av motståndaren vars horn brutits av och blivit sylvasst. Mitt första önskemål var en skruvmejsel; de obligatoriska koskällorna är fästade på decimeterbreda läderband fastnitade om kons hals. Så någon jugularven brukar inte vara i sikte. Nåväl, en skruvmejsel hittades, rompunen kom in, ett antal suturnålar gick åt, men till slut såg såret ganska hyfsat ut. Skällan skruvades fast och vadhållningen och festandet fortsatte. Solen sken, barnen lekte vid bäcken och i bakgrunden ståtade Matterhorn i fullt majestät. Idyllen var fullkomlig och stördes inte ens av mobilen, för den låg kvarglömd i bilen. Med visst vemod återvände jag till ”civilisationen” för det här blev mitt sista kvack.

Cathrine Sandblom Gautschi

Livsmedelsverket är den statliga centrala myndigheten för frågor som gäller livsmedel inklusive dricksvatten. Livsmedelsverket ska i konsumenternas intresse arbeta aktivt för säkra livsmedel av hög kvalitet, redlighet i livsmedelshanteringen och bra matvanor. På Livsmedelsverket i Uppsala arbetar ca 330 personer. Ytterligare ca 200 medarbetare återfinns på slakterierna och gränskontrollerna runt om i vårt land. Se även www.slv.se.

Livsmedelsverket söker

2 Officiella veterinärer

till regionerna Västra Götaland och Östra Götaland

Stationeringsorter är Skara och Linköping

Arbetsuppgifter
Som officiell veterinär arbetar du huvudsakligen med livsmedelssäkerhet, smittskydd och djurskydd genom kontroller i samband med slakt och genom granskning av företagens system för att styra sina processer.

Den huvudsakliga tjänstgöringen är förlagd till slakteriet i Skara (tjänst 1) och Linköping (tjänst 2). I tjänsten ingår även att du, vid behov, med kort varsel ska kunna tjänstgöra på annan ort inom regionen. Du arbetar huvudsakligen med köttbesiktning samt till viss del med kontrollverksamhet. I Skara bedriver vi undervisning av veterinärstudenter och du deltar i denna undervisning som en integrerad del av arbetsdagen.

I båda regionerna finns tamboskapsslakterier, fjäderfäslakterier och en del övriga köttproduktionsanläggningar.

Kvalifikationer
Tjänsten förutsätter svensk veterinärlegitimation. Du behöver kunna arbeta självständigt och ha mycket god kommunikations- och samarbetsförmåga. Erfarenhet av livsmedelshygien, kvalitetsfrågor i livsmedelsproduktion samt av arbete vid slakteri är meriterande. Vi förutsätter att du behärskar svenska bra i tal och skrift och förstår engelska. B-körkort är ett krav.

Upplysningar
Du är välkommen att kontakta regionchef Karin Cerenius, 018-17 53 80, för tjänsten i region Västra Götaland. Representant för SACO (AVF) är Laszlo Lak, 070-608 53 19, för ST Dick Olsson, 0500-44 62 86.

För tjänsten i region Östra Götaland kan du kontakta regionchef Marie Wedin, 070-633 46 59. Fackliga representanter är Lennart Mårtensson, SACO (AVF), 0709-24 55 62 och Sten Stålbrand, ST, 0733-54 53 06.

Ansökan
Välkommen med Din ansökan, märkt dnr 3709/08 för tjänst 1 och dnr 3711/08 för tjänst 2 *senast den 9 december 2008* till adress:

Livsmedelsverket, Box 622, 751 26 Uppsala
eller via e-post: livsmedelsverket@slv.se.

LIVSMEDELS VERKET

På Enheten för köttillsyn är vi ca 200 anställda. Vi arbetar med offentlig kontroll, livsmedelshygien och smittskyddsfrågor inom området kött. Vi arbetar aktivt för att effektivisera den offentliga kontrollen och för en likvärdig tillsyn i hela Sverige. Verksamheten är utspridd över hela landet och organisatoriskt indelad i sex regioner och en centralenhet i Uppsala.

SVENSK VETERINÄRTIDNING
BOX 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**
TELEFON: 08-545 558 30
TELEFAX: 08-545 558 29
HEMSIDA: ***www.svf.se***

REDAKTION:
JOHAN BECK-FRIIS
ansvarig utgivare & chefredaktör
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
E-POST: ***johan.beck-friis@svf.se***

SUZANNE FREDRIKSSON
journalist
TELEFON: 08-545 558 32
E-POST: ***suzanne.fredriksson@svf.se***

BRITA TRYBOM
redaktionssekreterare, annonser
TELEFON: 08-545 558 34
E-POST: ***brita.trybom@svf.se***

BIRGITTA AHLKVIST
redaktionssekreterare, annonser
TELEFON: 08-545 558 31
E-POST: ***birgitta.ahlkvist@svf.se***

LILL OCH KJELL EFVERGREN, EXPONERA
layout
TELEFON: 08-587 630 11, 08-587 630 14
E-POST: ***info@exponera.net***

WIKSTRÖMS TRYCKERI AB, UPPSALA
tryckeri

ISSN 0346–2250

UTGIVNINGSDAGAR 2008		SENASTE DAG FÖR ANNONSMATERIAL
1	22 JANUARI	2 JANUARI
2	12 FEBRUARI	22 JANUARI
3	4 MARS	12 FEBRUARI
4	1 APRIL	4 MARS
5	22 APRIL	1 APRIL
6	13 MAJ	18 APRIL
7	3 JUNI	13 MAJ
8–9	24 JUNI	3 JUNI
10	12 AUGUSTI	22 JULI
11	2 SEPTEMBER	12 AUGUSTI
12	23 SEPTEMBER	2 SEPTEMBER
13	14 OKTOBER	23 SEPTEMBER
14	4 NOVEMBER	14 OKTOBER
15	25 NOVEMBER	4 NOVEMBER
16	16 DECEMBER	25 NOVEMBER

MANUSSTOPP FÖR ARTIKLAR:
En vecka före senaste dag för annonsmaterial. Mer information finns på www.svf.se

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Prenumerationspris 2008
Sverige: 1 110 kronor + moms.*
Europa: 1 430 kronor + moms, i EU.
Utanför Europa: 1 610 kronor.
**Medlemmar i förbundet har 250 kronor i rabatt*

FACKPRESSUPPLAGA 2007 – 3 000 EX

FÖRBUNDSKANSLIET *se sidan 3*